N°. 10. Donderdag 8 Maart 1917. 17de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL
ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

VEREENIGING „OOST EN WEST",
Afdeeling 's-Gravenhage.

—o—

Vrijdag 23 Maart a.s. zal Mejuffrouw *Aug. de Wit*, in de bovenzaal van de *Oranje-Societeit, Prins Hendrikplein, den Haag*, een VOORDRACHT houden over *de Battaks van de Hoogvlakte*, met lichtbeelden, aanvang *8 uur*, 's avonds.

Toegangskaarten voor de leden met introducé(e)s zijn vanaf Maandag 11 Maart a.s. tot en met Dinsdag 20 Maart d.a.v. verkrijgbaar: „Boeatan", Heulstraat 10 en Laan van Meerdervoort 187, van 10—12 en van 2—4 uur.

Aan laatstgenoemd adres kunnen deze kaarten ook schriftelijk worden aangevraagd.

Suriname herdacht.

(Nabetrachting).

—o—

De herdenking van het 250-jarig bezit van Suriname is weer achter den rug. Herdenking in woord en schrift en beeld.

In enkele bladen heb ik eenige onjuistheden opgemerkt, welke mij niet ondienstig lijken even naar voren te brengen, om alle misverstand weg te nemen.

1e. *De datum van de verovering van Suriname.*

Deze is onjuist opgegeven als 28 Februari 1667 in het hoofdartikel van de „Nieuwe Rotterdamsche Courant" van 27 Febr. 1917, Avondblad B en in de „Haagsche Post" van 24 Febr. 1917 No. 165 in het artikel: „De Verovering van Suriname". [1])

2e. *De wijze van de verovering, n.l. door een krijgslist.*

Op 2 plaatsen zie ik gewag gemaakt van het voeren van de Engelsche vlag door 't Zeeuwsche eskader van Abraham Krijnssen, n.l. in de „Haagsche Post" hiervoren genoemd en in het feuilleton in 't „Vaderland" van 26 Febr. j.l. van den heer Herm. J. Jacobs: „Uit de eerste geschiedenisjaren van Suriname".

De heer F. E. Baron Mulert heeft dit in zijn lezing op 26 Febr. voor de Vereeniging „Oost en West" ontkend, als zijnde dit door geen Engelsch schrijver medegedeeld, doch alleen door enkele Hollandsche, die deze fabel van elkaar overnamen en nimmer een bewijs er voor bijbrachten.

De vraag is, hoe komt dit verhaal in de wereld en ik geloof dat de oorsprong hier zit. Het rapport van Abraham Krijnssen is er niet meer (zie mijn artikel in „Oost en West" van 1 Maart No. 9). Het eenige verhaal van den tocht van Nederlandsche zijde is het pamflet van Abrahamus à Westhuysen van 19 Mei 1667 [2]) geschreven in het schip „De Visschersherder". dat na het vertrek van Krijnssen het moederland verliet en na de verovering in Suriname kwam. Dit schip nu kwam 23 Maart aan de kust van Suriname: „maer door het dick regenachtig weder 't Lant niet „konnende onderscheyden, waren genoodsaekt af en „aen te houden, totdat wij den 26 [3]) dito een Revier „open saghen in welckers mont een schip gesien „weirt, dat na langhe twijffelinghe (uyt oorsaecke „van sijn Engelse Vlaggen, die hij sonder op te hou- „den, liet wayen) van onse sloup, die wel gewapent „wiert afghesonden, om 't selve te besichtigen, be- „kent wiert voor het Schip Westcappel, een van onse „Esquader gecommandeert by Cap. Lonck" enz.

Ziedaar het misverstand verklaard! Omdat de Visschersherder bij aankomst, *een maand na de verovering*, een der schepen met Eng. vlaggen ziet, heeft men gemeend de gevolgtrekking te moeten maken, dat Krijnssen's eskader met de Engelsche vlag in top de Suriname rivier opvoer.

William Byam, de Eng. Gouverneur, die de kolonie overgaf, maakt van deze krijgslist met geen enkel woord melding in zijn: „Journall of Guiana 1665— „1667, an exact narritive of the stale of Guiana as „it stood anno 1665, particularly of the English Col- „lony in Surynam, beginning of the warr and of „its actions dureing the warr, the takeing by a fleet „fram Zealand". [4]) te vinden in de Sloane M. S. S. No. 3662 in het Britsch Museum.

Evenmin gewagen James Rodway, F. L. S. en Thomas Watt er van in hun „Annals of Guiana" 1888.

Ten slotte beweren dus *noch Nederlandsche, noch Engelsche bronnen*, dat Krijnssen onder valsche vlag Suriname veroverde en kan thans voor goed deze onjuistheid naar het land der fabelen verwezen worden. [5])

3e. *Bijzonderheden over het eskader.* Het artikel in de „Haagsche Post" geeft aan 5 schepen met 300 koppen, hetwelk moet zijn 7 schepen met ± 700 koppen. [6])

4e. Krijnssen keerde 24 Aug. 1667 in Vlissingen weer, niet 25 Aug., zooals in de „Haagsche Post" te lezen staat. De huldiging door de Staten van Zeeland had plaats 22 Sept. 1667.

In het artikel in de „Haagsche Post" staan voorts nog 2 punten, die mijn aandacht trokken.

a. dat de W.-I. Comp. weigerde vrijen overtocht en geldelijken onderstand in de eerste jaren aan emigreerenden;

b. dat de eerste kolonisaties van Engelschen in Guyana mislukten, vooral ten gevolge van het klimaat.

Ad. *a.* De bewering is onjuist. Men leze de Vrijheden bij de vergaderinghe van de negenthiene van de Geoctroyeerde West-Indische Compagnie, vergunt aen allen den ghenen, die eenighe Colonien in Nieuw Nederlandt sullen planten. t' Amsterdam anno 1630 door Marten Jansz. Brand.

Voorts het placaat van de Staten van Zeeland van 6 Juli 1668 en artikelen 3, 9 en 10 van het Octrooi van de Staten Generaal aan de W.-I. Compagnie.

Ad *b.* De eerste kolonisatie van *Engelschen* in Guyana, was in 1643 [7]) n.l. die van Marshall, de volgende die in 1650, die van Willoughby. De laatste slaagde — dus ondanks 't klimaat! En de 1e? Ging te niet ten gevolge van twisten tusschen de Franschen en de Indianen. Wel hebben Harcourt en Leigh en Keymis na de reizen van Sir Walter Raleigh getracht zich in Guyana te vestigen, in *Oyapoc* en aan de *Orinoco*, doch van kolonisatie kan men daarbij niet spreken.

Dat de kolonie *Berbice* in een kwaden reuk stond wegens het klimaat, is bekend uit de (thans in onbruik geraakte) zegswijze „Hij is naar de Berbiesjes." [8])

Maart 1917. Fred. OUDSCHANS DENTZ.

[1]) Ook Wolbers vermeldt ten onrechte 28 Febr. 1667.

[2]) Het titelblad vermeldt 29 Mei, dit is dus nieuwe stijl.

[3]) De heer Jacobs meent, dat de Visschersherder op 27 Februari aankwam, doch dit moet zijn 27 Maart 1667.

[4]) Opgenomen in Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap te Utrecht, deel XIX (1898).

[5]) Zie mijn mededeeling in „Het Vaderland" van 3 Maart 1917 (Ochtendblad).

[6]) Nederl. en Engelsche bronnen. De Eng. bron zegt evenwel 1000 man: soldaten en zeelieden.

[7]) Blijkende uit M. S. S.: „an account of Guiana" van Major John Scott anno 1669, eveneens in de Slaone M. S. S. onder No. 3662.

[8]) Zie Spreekwoordenboek van Harrebommée, 1858, Deel I.

Opwekkende Voordrachten.

Voor de „Afdeeling Nijmegen" der Vereeniging „Oost en West", hield de heer R. van den Broek d'Obrenan, oud hoofd-ingenieur van den Waterstaat in Ned.-Indië, Zaterdagavond 24 Februari een lezing met lichtbeelden over het onderwerp: *Een en ander over Noord-Sumatra.* Spreker was gedurende 3 jaren belast met de inspectie van den Waterstaat in Atjeh, Sumatra's Oostkust, Tapanoeli en Riouw.

Bij de inleiding wees spreker er op, dat eerst in de laatste decenniën de buitenbezittingen zich verheugen in de belangstelling van het publiek. Zulks is eensdeels het gevolg, dat Java zoo langzamerhand geheel in cultuur is gebracht en de bewerking van den bodem daar een meer intensieve moet worden, anderdeels zijn de toestanden op de Buitenbezittingen in de laatste tientallen jaren belangrijk gewijzigd. Spreker wees in dit verband op de groote verdiensten van den Gouv.-Generaal van der Wijck en zijn opvolgers, w.o. in de eerste plaats van Heutsz is te noemen, die het Nederlandsch gezag ook op die buitenbezittingen hebben doen eerbiedigen, waardoor allerwege orde en veiligheid zijn bevorderd en de gelden, die de bevolking opbrengt, niet meer verdwijnen in de zakken der vorsten, maar ten bate van land en volk worden besteed. Dat ook uit 's lands schatkist groote sommen besteed worden voor verbetering van de verkeerswegen en het scheepvaartbedrijf met de daarbij behoorende havens, zoowel als voor de irrigatie en verbetering van den waterstaatkundigen toestand, had spreker gelegenheid in den loop zijner causerie meermalen aan te toonen.

Achtereenvolgens werden behandeld Atjeh, waarbij gewezen werd op den oorlog, die in 1873 begon, het gewest Sumatra's Oostkust, waarbij inzonderheid de geschiedenis van de tabakscultuur en de stichting en opbloei van Medan behandeld werden, om na de pauze een tocht te maken van Medan over Brastagi

en het Tobameer naar Baligé op den Tapanoelischen oever en vandaar naar Sibolga.

Wat Atjeh betreft, werden in 't bijzonder de groote verdiensten gememoreerd van Van Heutsz en van den tegenwoordigen gouverneur Swart. Men kan gerust zeggen, dat Atjeh thans gepacificeerd is. De betreurenswaardige moorden van den laatsten tijd zijn geen uiting van den moreelen toestand der bevolking in het algemeen, doch meestentijds het gevolg van kuiperijen en ontevredenheid der vroeger regeerende families, voor wie de tegenwoordige toestand het einde beteekent van hun onbeperkt gezag. De tocht van Van Daalen door de Gajoe- en Alaslanden werd besproken en in verband daarmede de aanleg van de Gajoe- en Alaswegen. Evenzoo werd gewezen op den aanleg van de Atjehtram, eerst uitsluitend voor militaire doeleinden, later ook dienstbaar gemaakt aan de economische belangen van land en volk. Die tram sluit thans aan bij de lijnen van den Delispoorweg, zoodat men nu van Koetaradja naar Tandjong Balai kan komen per spoor, een afstand van rond 900 K.M. De spoorwijdten van Atjehtram en Delispoor zijn niet gelijk, n.l. 0.75 M. en 1.06 M., zoodat men altijd zal moeten overstappen.

Behandeld werden in het kort de verschillende havenplannen en meer uitvoerig stilgestaan bij Sabang op het eiland Poeloe Weh en bij Belawan, de haven van Medan.

Deze tocht dwars door Sumatra gaf eerstens aanleiding tot een herinnering aan den tocht van Ingenieur IJzerman in 1891, en werd er op gewezen, dat als de weg van Pematang Siantar naar Baligé rond het Tobameer (85 K.M.) over enkele jaren gereed zal zijn, men per auto in één dag van Medan naar Sibolga zal kunnen komen.

Die tocht gaf weder aanleiding om te wijzen op de schoonheden van het landschap, op de vaart over het Tobameer en op enkele wetenswaardigheden van het Bataksche volk.

Achtereenvolgens kwamen ter sprake de vestiging van zomerverblijven (bungalows) op de Karohoogvlakte, bij Brastagi; de weg van Kaban Djaë naar Koeta Tjané in de Alaslanden, de tocht over het Tobameer, het eiland Samosir, de afwatering van het meer door de Assahanrivier en de tocht van Baligé door de Tobahoogvlakte en de Silindoengvlakte naar Taroetoeng en verder naar Sibolga.

De voordracht was in causerievorm, gevende enkele grepen uit de herinneringen van den spreker, geïllustreerd door een 36-tal fraaie lantaarnplaatjes. Een talrijk publiek volgde deze met aandacht en de vereeniging mocht weder een aantal leden werven, zeer zeker ten gevolge van het genot, dat de boeiende voordracht opleverde, maar ook als gevolg van het daartoe aanmoedigend woord door den voorzitter, A. E. Kamerman, bij den aanvang der samenkomst gesproken.

* * *

Deli als arbeidsveld voor onze Nederl. Jongelui.

Onlangs heeft de heer E. Roodhuyzen, oud-hoofdadministrateur bij de tabaksmaatschappij „Arendsburg", voor leden en genoodigden van de Vereeniging „Oost en West", afdeeling Amsterdam, in het American Hotel, een voordracht gehouden met lichtbeelden. Hij behandelde daarbij de vraag: „Is Deli een geschikt land voor onze jongelui?"

Puttende uit eigen ervaring beantwoordde de heer Roodhuyzen die vraag bevestigend, maar hij verzuimde niet te wijzen op verschillende eischen, die voor het welslagen noodig waren. Daartoe behoorden energie, werklust en flinkheid.

De spreker vertoonde mooie lichtbeelden, in het bijzonder betreffende de tabakscultuur.

De voorzitter van de afdeeling, Mr. H. Smeenge, die den spreker had ingeleid, bracht hem aan het slot den dank der vergadering.

Persoverzicht.

In *Het Volk* van 2 dezer lezen wij onder het opschrift:

Het Koloniale Vraagstuk.

„De derde kursus van de Federatie Rotterdam der S. D. A. P. en den Rott. Bestuurdersbond had Zondagochtend plaats in het Verkooplokaal. Spreker was W. H. Vliegen. Helaas liet de opkomst te wenschen over, ofschoon ze gaandeweg beter werd.

Spr. begon met de geschiedenis van het onderwerp en van de landstreken en hun bewoners, dat reeds ouder is dan het kapitalisme. De hoogere kultuur koloniseert en de lagere wordt gekoloniseerd. Niet de regeeringen, maar groepen van belanghebbende kapitalisten maken zich van gebieden meester; later krijgt de regeering ze te besturen en te verdedigen. Het is niet onverschillig, welk land een kolonie beheerscht, en aan zich zelf overgelaten, komen onbeschaafde landen in een toestand van slavernij onder eigen hoofden. Dan is 't vaak beter dat 't land een kolonie wordt. Daarom is spr. geen imperialist, want imperialisme is het op groote schaal in dienststellen van de staatsmacht voor de belangen eener groep kapitalisten. Maar gebruik maken van de schatten van natuur en bodem van een land met onwetende, kleine bevolking ten dienste van de geheele wereld, dat is een belang van de menschheid in 't algemeen. Dit is zeker, dat inlandsche vorsten hun volken harder zouden onderdrukken, dan bijv. Nederland het Insulinde doet. Van moderne parlementaire regeeringsvormen, hebben Javanen nog geen idee. De Koloniale Raden met adviseerende stem van enkel intellectueele inlanders is voor 't oogenblik nog het beste opvoedingsmiddel. Zoo is Nederland tijdelijk voogd van Indië, maar het moet en zal zijn eigen ontwikkeling verkrijgen. Daartoe kan het Nederlandsch bestuur, vooral door staatsexploitatie (zooals nu in Djambi) het meeste bijdragen door de winsten ten bate van Indië te gebruiken.

Het koloniale vraagstuk bestaat voor spr. niet uit bedenken, hoe wij ons uit Indië zouden moeten terugtrekken, maar hoe wij het land het best kunnen besturen en ontwikkelen. (Luid applaus).

Eenige gedachtenwisseling volgde.

* * *

Het *Alg. Hbld.* van 5 dezer schrijft o.m.:

De onrust in de Bataklanden.

„Een onlangs uit Indië ontvangen regeerings-telegram deed ons zien, dat de beweging, die in het begin van dit jaar eenige beroering in dat landschap teweeg bracht, nog niet geheel verloopen is.

Zij ging uit van eene godsdienstige sekte die, naar J. H. M(eerwaldt) in de Februari-aflevering van „De Rijnsche Zending" mededeelt, „Porgoedamdam" heet en reeds in September 1915 in het landschap Pasariboetobing den boel op stelten zette.

Daar had, gelijk een inlandsch onderwijzer, in dienst der zending, in het Bataksche blad „Immanuel" van 1 Februari 1916 vertelde, zekere si Jaman een nieuwen godsdienst in het leven geroepen, dien God hem, gedurende een juist doorstane ernstige ziekte, zou hebben gegeven. Zijn godsdienst had geen naam, maar de tooverspreuk, die zijn aanhangers dagelijks opdreunden, luidde: Digi-digi-dam-dam-besi-dam. Dam, dam-sigoe-dam-dam-besi-dam!" Daarom heeft men hen maar de belijders van het Sigoedamdam genoemd.

Groot was aanvankelijk de aanhang van si Jaman niet, waarop hij met zijn volgelingen uit zijn dorp Simorgarap wegtrok, om elders zijne leer te verbreiden. Zij werden echter aangehouden, daar zij geen pas hadden en naar Baroes gebracht. Daar bleek toen, dat zij zich tevens aan hunne heerendienst-verplichtingen hadden onttrokken, waarvoor hun eenige dagen gevangenisstraf werden opgelegd.

Na afloop dier straf keerden de lieden naar Simorgarap terug, waar zij nu door allerlei voorspiegelingen meer succes hadden bij hunne dorpsgenooten, terwijl ook lieden uit andere dorpen toetraden. Wie zich bij hen aansloot zou geen belasting meer behoeven te betalen en ook geen heerendiensten meer moeten verrichten.

Toen werd er op zekeren dag een altaar opgericht: „Zij richtten er ook een vlag bij op, waartoe zij de vlag der regeering verkeerd maakten, nl. het blauw naar boven, het rood in het midden en het wit beneden. Den volgenden dag, het was juist marktdag, kochten zij elk voor zich nieuwe kleeren en ook schrijfboeken en alles, wat zij voor hun offerfeest noodig zouden hebben. Aan den avond van dien dag offerden zij...; zij dronken daarbij kamferolie met citroensap, opdat zij vurig en wild zouden worden, naar zij zeiden.

„Van toen af werden zij als waanzinnigen. Zij droegen klewangs, die scherp geslepen waren en bekleedden de scheeden daarvan met rood katoen. Ook hechtte elk een rentjong (dolk) aan de heup. Bovendien kleedden zij zich ook heel anders, dan de gewoonte is. Zij dragen een roode broek en in plaats van een baadje een wit hemd met roode banden afhangende op de borst. Zij hebben roode hoofddoeken en bekransen daarbij hun hoofd nog met palmbladeren, vruchtknoppen van den arecapalm, bane-banebloemen en vele groene bladeren. Evenzoo versieren zij ook hunne polsen. Hun wijze van gaan is springen, waarbij zij met de oogen rollen, die rood zijn als sagasagaboontjes (de zaden van een acacia-soort) door gebrek aan slaap, want dag en nacht doen zij niets anders dan hun tooverspreuk opdreunen. Zij zijn dus haast niet meer als menschen aan te zien, zoo verschrikkelijk zien zij er uit."

Er blijkt, zegt de heer M., dat er vele heidensche Bataks zijn, die bij de erkende onhoudbaarheid van het oorspronkelijke heidendom noch tot het Christendom, noch tot den Islam wenschen over te gaan, maar liever beproeven, een nieuwen godsdienst van eigen vinding in het leven te roepen. Voor de oorzaak van dit verschijnsel, zoowel als van het succes der leiders van zulke sekten, zien we dan o.a. het volgende aangevoerd:

„Het kan daaruit verklaard worden, dat velen een afkeer hebben van het vreemde en tot bevrediging van hun gemoedsleven iets zoeken, wat uit het eigen volk geboren is. Dit heeft men ook reeds uitgesproken als grond voor den lichteren overgang van de Indische volken tot het Mohammedanisme dan tot het Christendom. Bij die sekten heeft men nu echter ook een afkeer van den Islam, en daar de Bataks toch over het algemeen het liefst met den grooten hoop meegaan, moet er voor het stichten en den toeloop nog een bijzondere oorzaak zijn.

Die oorzaak is er dan ook... Hun stichters en leiders beloven... aan de menschen... wereldschen rijkdom en macht en als gevolg daarvan weer vrijheid

van vreemde overheersching en heerschappij over hun volksgenooten, die zich gewillig onder den invloed en de macht der vreemdelingen hebben geplaatst...... Verlossing van de compeni (het Nederl. gouvernement), vrijheid van rodi (heerendiensten) en van belasting worden het volk als het einddoel van hun streven, dat zij naar hun zeggen zeker bereiken zullen, voortdurend voorgespiegeld."

De heer M. besluit zijn opstel met de hoop uit te spreken, dat die bewegingen van bestuurswege goed in het oog zullen worden gehouden en bovenal ook, dat de bevolking niet door te zware lasten van heerendiensten en belasting tot ontevredenheid gebracht en tot verzet geprikkeld wordt.

De Red. van het *Alg. Hbld.* voegt hieraan toe:

„Wij kunnen ons met deze conclusie 'n alle opzichten vereenigen. Maar, wij zijn volstrekt niet overtuigd, dat de *zwaarte* der belasting in geld of arbeid een der voornaamste aanleidingen tot onlusten zou zijn, als die nu in de Bataklanden en ook in andere deelen der Buiten Bezittingen werden geconstateerd.

Den lieden wordt toch steeds *algeheele* vrijdom van belastingen voorgespiegeld, *niet* dat *billijkheid* bij oplegging van belastingen zal worden betracht. Bij volkeren, als het onze, die begrijpen, dat een staat zonder belastingen eenvoudig ondenkbaar zou zijn, acht men lieden, die met zulke praatjes voor den dag komen, rijp voor het gekkenhuis. Primitieve volkeren, die van een staat niet het flauwste benul hebben, denken daar anders over. En is eenmaal daar de indruk gevestigd, dat het zooals het nu gaat ook wel zal kunnen *zonder* die belastingen, — waaraan overigens ontwikkelden al evenzeer 'n broertje dood hebben als primitieven — dan wordt een druk, die anders niet zou worden gevoeld, plotseling *ondraaglijk*.

Zoo stellen wij ons, aan de hand van de eensluidende berichten bij het uitbreken van onlusten in een of anderen uithoek van den Archipel, de toedracht van zaken voor. Deze zal zich o.i. telkenmale herhalen, zoolang het besef, dat een staat 't nu eenmaal niet zonder belastingen kan stellen, niet geheel zal zijn doorgedrongen. Dien volkeren dat besef bij te brengen, behoort tot hunne opvoeding. Met het opleggen van belastingen te willen wachten tot het besef der noodzakelijkheid van zelf zal zijn gekomen, zou even onbillijk zijn als dom.

Onbillijk, wijl het niet aangaat een deel der gemeenschap, dat zelf nog veel voor zijn ontwikkeling behoeft, geheel te belasten met de kosten der ontwikkeling van nog meer achterlijke gebiedsdeelen.

Dom, wijl zulk een besef nimmer van zelf komt, maar steeds van hooger hand werd opgelegd en zoo met 't volk gegroeid is. Dom verder ook, omdat wanneer eenmaal een volk in belastingvrijheid is groot gebracht, het later, men denke aan Sumatra's Westkust, wanneer de noodzakelijkheid van belastingen gaat dringen, heel wat meer moeite dan in den aanvang kost om die op te leggen."

* * *

Indië Weerbaar.

Uit Genève meldt men aan de *N. R. Ct.* omtrent een tweetal lezingen aldaar gehouden door leden van de deputatie „Indië Weerbaar", die aldaar door de stremming in de reis van de „Sindoro" worden opgehouden.

De leider van de deputatie, de heer D. van Hinloopen Labberton, sprak voor een 40-tal landgenooten over de koloniale taak van Nederland tegenover Indië. Het streven naar medezeggenschap in eigen huishouding heeft aanleiding gegeven tot oprichting van vereenigingen als Sarekat Islam, Boedi Oetomo, Regentenbond, Prinsenbond.

Daartoe is hulp van buiten noodig en die hulp wordt gevraagd van het moederland. Vereischt is een uitgebreide toepassing van de Westersche techniek in Indië, steunend op behoorlijke onderwijsinrichtingen voor den inlander, van een alles omvattend lager onderwijs af tot en met een volledig hooger onderwijs. Daarop moet rusten een industrie, waarvoor Indië zelf in veel opzichten de grondstoffen kan leveren. Vereischt is ook een defensiewezen, berustend op weerbaarheid van de eigen bevolking van het land. De wijze waarop de defensie zal moeten georganiseerd worden, zij overgelaten aan de regeering, de deputatie, vraagt slechts dat het gebeure en spoedig gebeure.

Den tweeden avond sprak de vice-president van de Sarekat Islam, Abdoel Moeis. Aanleiding tot de organisatie is geweest verzet tegen de aanmatiging en de afpersing van de Chineezen, die van hun positie als credietgevers van den kleinen man een ergerlijk misbruik maken. De goedgeloovige onontwikkelde inlander krijgt bijv. 5 gulden ter leen en betaalt een maand lang een kwartje daags ter afdoening van de schuld! Een geldleening dus tegen 600 pCt. 's jaars.

In Solo is het begonnen en toen het gouvernement het gewenscht achtte tusschen beide te komen, was de stroom niet meer te stuiten en de eenheid werd gevonden in den persoon van Tjokio Animoto, oudleerling van de Middelbare Technische School, tegenwoordig leider van de Sarekat Islam.

Het was een gelukkige gedachte van de Regeering om officieel in contact te treden met de S. I. en ten spijt van de valsche geruchten ten opzichte van haar bedoelingen, door de Chineesche uitbuiters verspreid, te blijven gelooven in de goede trouw van de Sarekat Islam.

Wel erkende spr. de ethische politiek der Regeering, maar het exploitatiesysteem heeft nog niet geheel plaats gemaakt voor het opvoedingssysteem. Daar moet het heen. Ondanks de welwillende houding van de regeering zijn inlander en Nederlandsche regeering nog lang niet quitte. De vraag is ook of, zoo lang Indië een bezitting is van Nederland, de bezitting zich verdedigen moet ter wille van den bezitter. Toch hebben de leden van de Sarekat Islam beloofd om Nederland bij de verdediging van Indië te helpen, zij achten zulks in hun belang te zijn. Echter ware het gewenscht dat men uit genegenheid zich opmaakte goed en bloed veil te hebben voor Nederland. Mag Nederland met de geschiedenis van de Oost-Indische Compagnie en zelfs die van de 19e eeuw voor oogen verwachten, dat zoodanige genegenheid bij de inlanders bestaat? Mag dat verwacht worden zoolang van de 300 millioen gulden aan inkomsten uit Indië voor het inlandsch onderwijs 7 millioen wordt uitgetrokken op een bevolking van 60 millioen zielen? (Voor het Europeesch onderwijs wordt 6 millioen uitgetrokken ten behoeve van 90000 zielen).

Spreker hoopt, dat de tijd zal komen dat de Indonesiërs bereid zullen zijn om in Nederland de Nederlanders te helpen. Maar zoover is het nog niet. Nadrukkelijk zegt het mandaat, dat de afgevaardigde spreker van de S. I. meekreeg, dat men bereid is, samengaande met Nederland, Indië te verdedigen ten behoeve van Indië zelf.

Uit de bestrijding van leugenachtige actie tegen de S. I. teekenen we hier enkel aan, dat de leden van de Sarekat Islam op Java en het Centraal Bestuur S. I. niet debet zijn aan het jongste optreden van de Djambiërs.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Watervoorziening op Java.

Onlangs hadden we gelegenheid daarover een en ander mede te deelen naar aanleiding van de nieuw benoemde Commissie, de dag- en nachtregeling en het door den ingenieur C r a m e r voorgestane *wadoekstelsel*. Dit laatste stelsel heeft op het zeer belangrijke bodemcongres, dat te *Djokja* gehouden werd, een strijd uitgelokt tusschen den ing. C r a m e r en D r. H a r r e v e l d, waarover de redacteur van het *Soer. Hbld.* uit Midden-Java in zijn naklanken iets meedeelt in het nummer van het zooeven genoemd blad van *2 Nov. l.l.*, terwijl in het nummer van *22 Nov. d.a.v.* de „watervoorziening op Java" opnieuw besproken wordt.

Dr. H a r r e v e l d maakte o. a. de opmerking, dat door den aanleg van *wadoeks* het bevloeiingswater op een lager peil zou worden gebracht dan ten opzichte van de omliggende tuinen gewenscht is. Van technische zijde werd beweerd, dat de *wadoeks* op zoodanig peil aangelegd worden, dat ze geheel kunnen leegstroomen.

Een ander bezwaar was het waterverlies, dat volgens de tegenstanders zeer groot zou blijken te zijn. Dit is nog niet te weerleggen, daar de ervaring, waarover de irrigatie beschikt, nog geen vasten maatstaf van beoordeeling aan de hand gedaan heeft. Er zijn *wadoeks*, waar het verlies practisch nihil is (10 pct. in 24 uur bijv.), doch er zijn er ook, die in 24 uur geheel leegloopen.

Dit vrij belangrijke bezwaar hoopt men te kunnen ondervangen door het z.g. „puddlen", d. i. het bekleeden van den bodem der *wadoeks* met een mengsel van zand of aarde en kalk. Hoewel de proeven in de laboratoria nog niet zijn afgeloopen, meent men in 1 deel kalk op 10 deelen zanderigen grond een aardig mengsel gevonden te hebben. Hoewel aanvankelijk de tegenstand tegen het wadoekstelsel vrij heftig was, worden er nu reeds op ongeveer 50 suikerfabrieken proeven met *wadoeks* genomen, vooral in het Brantasgebied (Djombang en Modjokerto).

Op de tentoonstelling ter gelegenheid van bovengenoemd congres was onder de inzending der irrigatie in Serang een zeer mooi en duidelijk model van een wadoek, tot in kleinigheden verzorgd; alles wat op het terrein te zien is, derhalve ook de riettuinen, de polowidjo-velden der bevolking, benevens goten en leidingen waren aanwezig.

De schrijver van „*Watervoorziening op Java*" brengt het feit in herinnering, dat, niettegenstaande sedert de 2de helft der 19de eeuw ± 150 millioen gulden ten koste gelegd is aan bevloeiingswerken, daarmede niet den verwachten opbloei van den Inl. landbouw verkregen is. De grootste voordeelen zijn ten goede gekomen aan de Eur. cultures.

Ook de dag- en nachtregeling brengt hij ter sprake en vermeldt, dat de ingestelde Commissie het onbillijke dier regeling wenscht weg te nemen door beurtelings gedurende 24 uren het bevloeiingswater ten gebruike af te staan aan de Inl. bevolking en aan de Eur. cultures. Doch deze regeling valt niet in den smaak der suikerfabrikanten, die beweren niets aan het nachtwater te hebben. Vandaar, dat de Commissie voor zal stellen om proeven met wadoeks te nemen, daar dan de Europ. en de Inl. landbouw over dag aan water geholpen zal kunnen worden, en voor den kleinen man een groote

onrechtvaarigheid zou zijn weggenomen. „Indien hem daarenboven van gouvernementswege de noodige voorlichting wordt verstrekt met betrekking tot een meer intensief landbouwbedrijf en omtrent een meer economisch gebruik van het water voor bevloeiing van zijn sawahs, dan zal hij in staat zijn een ruimer padigewas te maken niet alleen, maar ook grooter oppervlakte met tweede gewassen te beplanten", waardoor hij een beter bestaan zou kunnen vinden. De volkswelvaart zou in niet geringe mate vermeerderd worden en de begeerte naar- en de saamhoorigheid met Nederland bij den Javaan versterkt worden.

De Landgerechten.

In het *Soer. Hbld.* van 22 Nov. l.l. toont X. zich zeer weinig gesticht over het voornemen der regeering om bij gebrek aan voldoend onderlegde rechterlijke ambtenaren de plaatsen der 48 nieuwe landrechters voor het grootste deel te bezetten met assistent-residenten en gepensioneerde ambtenaren bij de rechterlijke macht.

Zooals iedereen weet, was de groote stap vooruit met de instelling der landgerechten juist, dat de rechtspraak in zake overtredingen over Inlanders en daarmee gelijkgestelden ontnomen werd aan de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur en opgedragen aan juridisch gevormde rechterlijke ambtenaren. Niet alleen lichtten de bestuursambtenaren de hand met de meest elementaire regelen der bewijsleer, maar ook wisten ze vaak de gepleegde feiten voor de wet en de wet voor de gepleegde feiten „pasklaar" te maken. Wel spaarden ze den Landraden veel werk uit, want indien een bestuursambtenaar vreesde, dat een zaak, tot de competentie van den Landraad behoorende, bij een onderzoek geheel overeenkomstig de voorschriften der wet, op vrijspraak uit moest loopen, dan werd het betreffende feit teruggebracht tot een overtreding. „Dat de vroegere „*rol*" vele zaken, welke tot den Landraad behooren, aan zich getrokken *moet* hebben, blijkt hieruit, dat op vele plaatsen, waar thans een jurist-landrechter is, het aantal zaken van de Landraden bijna verdubbelde".

En niettegenstaande de Regeering dit alles weet, wil ze de lagere rechtspraak weer in handen dierzelfde bestuursambtenaren leggen. Dat er in het corps rechterlijke ambtenaren niet één beschikbaar zou zijn voor landrechter, wenscht X. niet te gelooven. Veeleer meent hij, dat het het gevolg is van de zucht alles op een koopje te doen. Voor $2\frac{1}{2}$ ton 's jaars heel Java en Madoera gelukkig maken met landrechters, dat noemt hij eerst zaken doen. Dat daarmee Java en Madoera weer aan de rol-ellende overgeleverd wordt, acht de Regeering geen bezwaar.

„Voor de Europeanen heeft de zaak nog een bizonder pikant smaakje. Vroeger vielen ze voor overtredingen onder de rechtspraak van den Residentierechter (een jurist). Het Landgerecht berecht hen evenwel gemeenschappelijk met de Inlanders. Nu dit landgerecht weer feitelijk „rol" wordt, worden zij thans mede aan dezelfde rechtspraak der bestuursambtenaren onderworpen, die zeer kort geleden voor Inlanders te slecht werd geacht!"

In een ingezonden stuk komt Y. in de *Loc.* van 15 Nov. l.l. onder den titel van „*Geldverspillen*" o.a. ook op tegen de uitbreiding der landgerechten, waardoor 48 nieuwe betrekkingen geschapen worden, waarin 31 assistent-residenten en 17 gepensionneerde ambtenaren geplaatst zullen worden. „Is men onmachtig" — aldus Y — „de vereischte en geschikte krachten te krijgen, dan late men de instelling achterwege, hetgeen beter is dan de populariteit er van door van te voren voor onkundig uitgemaakte personen, te doen fnuiken. — Of worden thans de B.B.-ambtenaren, ondanks hun gebrek aan juridische ontwikkeling, volkomen geschikt geacht? Zoo ja, men late dan den politierechter en rechtspraak zooals die nu zijn."

Geen der redacties van bovengenoemde bladen was het met de inzenders eens; de redactie van het *Soer. Hbld.* heeft zich daarom gewend tot Mr. S. J. Hirsch, den oud-vice-president van het Hooggerechtshof in Nederl.-Indië, met het verzoek de zaak te willen toelichten. Deze heeft de handschoen voor de Regeering opgenomen. Eerst gaat hij na, hoe reeds vele jaren geleden de Chineezen de politierol aanvoerden als de hoofdgrief tegen hun rechtstoestand, daar die instelling hen aan vexatiën en onbillijke veroordeelingen blootstelde.

De G.-G. Idenburg gaf toen aan Mr. Reepmaker, den toenmaligen vice-president van het H.G., de opdracht om een project op te maken voor een geunificeerde rechtspraak voor alle bevolkingsklassen ten aanzien van die delicten, die door de z.g. Politierol en door de Residentierechters werden berecht. Het plan van Mr. Reepmaker werd bijna ongewijzigd aangenomen.

Het was echter toen reeds te voorzien, dat er in afzienbaren tijd niet genoeg rechterlijke ambtenaren beschikbaar zouden zijn om de landrechtersplaatsen te bezetten. Toch *moest* — ter wille van de Chineezen — begonnen worden met afschaffing van de politierol. Zoo werden op Java's drie hoofdplaatsen en op zoovele andere plaatsen als men wist met rechterlijke ambtenaren te kunnen bezetten, landgerechten ingesteld. De hoop, dat men geleidelijk meer R. A. tot zijn beschikking zou hebben, is niet verwezenlijkt. Intusschen kan de Regeering niet alleen niet terug, maar moest ze zelfs voortgaan, want, daar men als hoofdprincipe voor onze toekomstige wetgeving, het bestaande *dualisme* voor de verschillende bevolkingsgroepen wil opheffen, is nu een nieuw *dualisme* in het leven geroepen, daar we *voor dezelfde bevolkingsgroepen tweeërlei rechtspleging* bezitten.

Deze toestand kan niet worden bestendigd; de Regeering heeft geen keuze meer en zij is verplicht de instelling der Landgerechten op Java te voltrekken, ook al ontbreken de rechterlijke ambtenaren. „Laat men de Landgerechten liever zien gepresideerd door administratieve ambtenaren dan dat men verder ga op den zoowel voor justiciabelen als voor de jonge rechterlijke ambtenaren verderfelijken weg om nog onrijpe krachten te belasten met een taak, welke die krachten te boven gaat." Aldus Mr. Hirsch.

Regenten naar Europa.

Op de begrooting voor 1917 is een post van 15 mille gebracht voor bestrijding der reiskosten naar en in Europa van regenten van Java en Madoera voor hun sociale ontwikkeling. Naar we meenen is indertijd het verzoek daartoe uitgegaan van den Regentenbond.

Het voorstel der Regeering vindt in de Indische maatschappij geen onverdeelde instemming.

Bovengenoemde Y. vindt dit voorstel, waar de begrooting van N.-I. voor 1917 sluit met een niet gering tekort, onnoodig geldverspillen. „Hoe is het mogelijk" — zoo vraagt hij — „gelet op de ernstige tijdsomstandigheden en met het besef van een nadeelig saldo voor oogen, een post van ƒ 15.000.— uit te trekken voor bekostiging van een jaar reizens door Europa van regenten van Java en Madoera, waarbij ze nog wel liefst hun voormalige residenten als raadgevers krijgen, menschen, die door hun Indischen sleurloopbaan in den regel zoodanig vervormd zijn, dat ze van het sociale leven in Europa niet veel meer begrijpen." Daarenboven is hij van meening, dat ambtenaren met ƒ 1200 tractement 's maands zoo'n uitstapje zelf wel bekostigen kunnen.

Indien Y. meent, dat Inl. ambtenaren van ƒ 1200 tractement 's maands de reis naar Europa zelf behooren te bekostigen, is hij ongetwijfeld ook de meening toegedaan, dat Eur. ambtenaren met hetzelfde of met hooger tractement het ook wel zouden kunnen doen. De redactie van de *Loc.* is van oordeel, dat het een uitstekend idee is om de regenten, die naar de nieuwere Westersche opvattingen van koloniaal beleid een belangrijke taak hebben, in de gelegenheid te stellen het Westen door eigen aanschouwing te leeren kennen.

In het *Soer Hbl.* wordt de post bestreden op grond, dat de meeste der bedoelde hoofdambtenaren te oud zijn, om zich druk te maken over sociale ontwikkeling. De jongste regenten (in leeftijd) zijn die van Tjiandjoer, Karanganjar en Ponorogo, van wie de beide laatsten in hun jeugd in Europa geweest zijn.

En waar de eigenlijke leiding toch berust bij het Eur. bestuur begrijpt de inzender niet, welk practisch nut voor de bevolking, evenredig aan de kosten, die sociale ontwikkeling hebben kan.

De ervaring, welke de Regeering opgedaan heeft met regenten, welke een dunne laag vernis van Westersche beschaving hadden opgedaan, is volgens schr. nog genoeg bekend.

Zonder ons partij te stellen, en zonder te overwegen, of het nu het geschiktste oogenblik is, om de bedoelde post op de begrooting te brengen, komt het ons toch voor, dat reizen steeds ontwikkelend werkt, als het met open oogen en met verstand gebeurt, en zeker zal dit het geval wezen met mannen, die èn volgens hun opleiding, èn volgens hun karakter geacht mogen worden te behooren tot de besten hunner landgenooten. Ook zonder dat ze diepgaande studie van sociale vraagstukken maken, zal een nauwere aanraking met de Nederlandsche maatschappij zoowel hun zelf als de associatie tusschen Oost en West ten goede kunnen komen. En ligt het niet in de bedoeling om op de schouders der regenten in de toekomst wat meer *bestuurs*werk te leggen?

Suriname.

De openbare behandeling in de Tweede Kamer van de begrooting van Suriname voor 1917, op 1 Maart, heeft aanleiding gegeven tot zeer belangrijke debatten.

Met genoegen constateeren wij, dat onderscheidene leden der Kamer en ook de Minister van Koloniën, het feit hebben herdacht, dat het den 27sten Februari 250 jaar geleden was, sedert Suriname een Nederlandsche volksplanting werd.

De heer *Patijn* zeide: „De toestand hier in Europa is er niet naar, om dat feit feestelijk te herdenken, en laten wij erkennen, de toestand in Suriname stemt ook niet hard tot jubelen of jubileeren.

Maar toch gevoelt men op zoo'n herdenkingsdag, welk een lang stuk Nederlandsche historie ook met Suriname is saamgeweven, en hoe niet alleen door belangengemeenschap, maar ook door een zeer eerbiedwaardige traditie, de Nederlanders hier en de Nederlanders aan de Suriname-rivier wonende, zijn verbonden."

Onze ruimte gedoogt niet de sprekers op den voet te volgen; wij moeten ons bepalen tot het doen van een greep hier en daar.

De heer *Knobel*, die de algemeene beraadslaging

opende, zeide o. m.: ....,,Het afschaffen van het morgenschot om 5 uur 's ochtends en het plaatsen van klokken op vier punten der stad, kan allerminst een gelukkige maatregel worden genoemd. Iedereen, die in Oostersche landen gewoond heeft, weet, dat daar bijna overal een morgenschot gelost wordt en dat de inboorlingen zich daarnaar regelen. Nu is het natuurlijk wel heel mooi, om in de stad verschillende klokken te plaatsen, maar deze maatregel voldoet niet aan de behoeften van allen. Bovendien mag nog gevraagd worden, wat het goedkoopst is: het lossen van een morgenschot of het plaatsen, regelen, onderhouden van klokken''.

Zeer juist, en wij twijfelen er niet aan of Gouverneur *Staal* zal de tijdschoten herstellen. Men heeft hier inderdaad te doen met een algemeen volksbelang, zooals wij vroeger in dit blad hebben aangetoond.

Is het wel juist, wat de heer *Kleerekooper* opmerkte: de mentaliteit der West-Indische bevolking zou zijn, dat van een gouverneur, die heengaat, niets deugt, maar van een gouverneur die binnenkomt, niets dan goeds is te verwachten? Die mentaliteit is inderdaad niet anders dan hier: niet elke minister, burgemeester of wethouder, die heengaat, wordt betreurd, en de nieuweling wordt vaak blijde ingehaald, niet zelden zonder voldoenden grond.

Uit de zeer belangrijke rede van den heer *Kleerekoper* knippen wij nog dit: ....,,Zeker, de menschen daar hebben recht op zelfbestuur en op een ruime mate van zelfbestuur, maar de positie, waarin de kolonie is, is niet voorgoed te verhelpen, wanneer tot de moeilijkheden zijn overwonnen, bij het ingrijpen van boven af, niet een groot deel ook van de eindbeslissing en van de beslissing over de uitvoering dier projecten aan de autoriteiten in het moederland en aan haar ambtenaren blijft verzekerd.

In ons vorig nummer wezen wij, in een ander verband, er op, dat de eindbeslissing in alle groote maatregelen betreffende de kolonie, *hier* genomen wordt. Bedoelt de heer *Kleerekoper* wat anders, dan is eenige nadere verklaring niet overbodig.

De belangrijkste rede scheen ons die van den heer *Patijn*. Aansluitende aan hetgeen wij boven uit zijne rede aanhaalden, zeide de spreker: ,,Een van de vorige sprekers heeft het woord herhaald, dat men wel eens gebezigd heeft, dat Suriname was Nederlands stiefkind. Ik zou dat woord willen wraken, en eerder willen zeggen: Suriname is Nederlands zorgenkind, dat veel teleurstelling heeft gebaard. Niemand zal het ontkennen. Maar niettemin vrees ik geen tegenspraak, veeleer instemming van mijn medeleden, wanneer ik zeg, dat wij Nederlanders vast besloten zijn, om — kan het zijn in eendrachtige en vruchtbare samenwerking met de bewoners der kolonie — het met geduld, moet het zijn met taaie volharding, daarheen te voeren, dat op den duur Suriname zal gebracht worden tot welvaart, bloei en ontwikkeling. Van harte zij alle goeds aan de kolonie toegewenscht!''

Behoeven wij te verzekeren, dat deze woorden uit het hart, in de kolonie met dankbaarheid zullen vernomen worden?

In den aanhef zijner rede vroeg de Minister van Koloniën zich af, of wij in Suriname wel de goede middelen hebben toegepast om die kolonie tot bloei te brengen en of het niet wenschelijk geweest ware bij ons koloniaal beleid over West-Indië ons meer te richten naar hetgeen wij zelf in Oost-Indië hebben gedaan. En dan vervolgt de Minister:

,,Wanneer wij dan de balans opmaken en tot de slotsom komen, dat de kolonie nog altijd verkeert in een toestand van achteruitgang, in elk geval van stilstand, dan vragen wij ons toch af, waaraan het te wijten is geweest, dat onze Oost zoo bloeit en onze West maar niet tot wasdom kan komen. Om tot de oorzaak daarvan te komen, behoeven wij niet ver in de geschiedenis terug te gaan. De afschaffing van de slavernij in de zestiger jaren is oorzaak geweest, dat van de 3 productie-factoren, die men noodig heeft om iets te bereiken, de eerste twee zijn weggevallen, kapitaal en arbeid. De milde grond is gebleven, maar het menschenmateriaal, het menschenkapitaal, dat er in zat, is weggetrokken''.

Zeer zeker, maar van misschien nog nadeeliger invloed dan de afschaffing der slavernij, is geweest het buitengewoon lange talmen met die afschaffing, nadat in de Engelsche koloniën in 1834 de slaven waren vrij geworden.

Verder zeide de Minister: ,,Arbeid en kapitaal zijn noodig en wanneer ik het debat, dat over de Surinaamsche begrooting gevoerd is, samenvat dan is de schering en de inslag van de raadgevingen, die de geachte afgevaardigden mij hebben gegeven, deze geweest: zorg voor kapitaal en zorg voor arbeid''.

Zeer belangrijk is het debat geweest over het ,,plan-Idenburg''. Zoowel de heeren *Kleerekoper*, *Patijn* en *de Meester* als de Minister hebben daarover uitvoerige beschouwingen geleverd, waarvan als uitkomst mag geboekt worden de verklaring van den Minister: ,,de scherpe kanten van het plan-Idenburg, waaraan zoo menigeen zich gestooten heeft, zullen worden afgevijld''.

Het einde van het debat over de cultuurbank, in verband met de verlenging van het octrooi aan de Surinaamsche Bank, was de aanneming van de volgende motie van den heer *Patijn*: ,,De Kamer, van oordeel, dat het octrooi der Surinaamsche Bank niet moet worden vernieuwd voordat de organisatie van een voldoend landbouwcrediet voor Suriname is verzekerd, gaat over tot de orde van den dag''.

De heer *Patijn* zeide te voelen, dat het thans is het psychologisch moment voor het landbouwcrediet.

Zijnerzijds verklaarde de Minister: ,,Ik zal de zaak in ernstige overweging nemen en ik hoop, dat het resultaat van die overweging zal zijn, dat men binnen niet te langen tijd met de landbouwcredietbank en met een behoorlijke geldcirculatie voor Suriname zal slagen''.

De zaak staat er dus goed voor.

Naar het ons voorkomt, heeft het debat over het arbeidersvraagstuk niet tot een bevredigende uitkomst geleid.

Sprekende over de mogelijke invoering van een soort hoofdgeld, zeide de Minister: ,,Waar wij nu van tal van kenners van Suriname hooren, dat een groot gedeelte van de bevolking daar langs de straten slijpt, in lediggang zijn tijd zoek brengt, daar geloof ik, dat een dergelijke belasting, die naar het mij voorkomt, een belangrijk bedrag in de schatkist zou kunnen brengen, bovendien ook van zeer groote paedagogische kracht zou zijn''.

Vergissen wij ons niet, dan is er in de kolonie veel te doen geweest over het hoofdgeld, maar niet om deze opmerking te maken hebben wij des Ministers woorden aangehaald. Wij wenschen in overweging te geven te trachten tot een telling van het aantal leegloopers te komen. Met eenigen goeden wil kan dat, bij een zoo geringe bevolking, niet zeer moeilijk zijn. De politie zal die heeren straatslijpers toch wel kennen. En dan kunnen de cijfers uitwijzen of hun aantal wel zoo groot is als beweerd wordt.

In ons volgend nummer hopen wij op nog eenige punten in de debatten terug te komen.

* * *

Aangezien de Koninklijke West-Indische Maildienst door de achtereenvolgende verkeersbelemmeringen zijn dienst tusschen de West-Indische koloniën en het moederland heeft moeten inkrimpen, en de Engelsche lijn, die de geregelde directe verbindingen tusschen Suriname en New-York onderhield, het aanloopen van Suriname heeft gestaakt, dreigde een ernstige stoornis te ontstaan, zoowel in de bevoorrading van deze koloniën als in den afvoer van hare producten. Op verzoek van de regeering zal de Koninkl. West-Indische Maildienst in deze leemte voorzien, door een geregelden dienst voor ladingen en passagiers tusschen New-York en Suriname te openen. Als eerste stoomschip voor dit doel is de ,,Nickeri'' den 20sten Febr. van New-York vertrokken.

* * *

Ten slotte vestigen wij de aandacht onzer lezers op een zeer interessant artikel van de hand van den heer J. F. L. de Balbian Verster, ,,*Het West-Indische Huis*'', in het jaarboek ,,*Amstelodamum*'' 1917. Het is verlucht met een mooie afbeelding naar een schilderij van W. Witsen (1912) in het bezit van Jhr. L. P. D. op ten Noort te Baarn.

Curaçao.

De *Cur. Crt.* van 29 Dec. j.l. schrijft:

,,Het jaar, dat welhaast tot het verledene zal behooren, is voor Curaçao niet bijzonder voorspoedig, maar evenmin buitengewoon ongunstig geweest.

Het havenverkeer was door het wegblijven van vele stoombooten minder druk dan in de normale tijden, hetgeen minder vertier bracht. Daarentegen was het zeilvaartverkeer zeer levendig.

De werkende stand had over gebrek aan werk niet te klagen; eerder was er gebrek aan werkvolk, zoodat de loonen in vrij hooge mate gestegen zijn. Aan den anderen kant is, tengevolge van de duurte, de levensstandaard gestegen. Gelukkigerwijs heeft het in de laatste maanden van het jaar buitengewoon zwaar geregend, met het gevolg, dat er een ruime oogst verwacht kan worden, waardoor er ten minste levensmiddelen in voldoende mate aanwezig zullen zijn.

Ook in dit jaar heeft Curaçao in het algemeen, evenals alle andere landen, veel te lijden gehad van den oorlog. Mogen de onlangs opgedoken berichten omtrent vredesvoorstellen spoedig gevolgd worden door andere, welke het einde van den oorlog definitief zullen melden.

Hetzelfde blad van 5 Jan. j.l. vermeldt:

Zoowel het Kerst- als het Nieuwjaarsfeest zijn betrekkelijk kalm gevierd. De woeste tooneelen, welke vroeger op die feestdagen vertoond werden, bleven dit jaar grootendeels uit.

* * *

In de *Amigoe* lezen wij:

Zoo om en om een maand is het droog geweest en nu begon na de Kerstmis de regen weer te vallen, iederen nacht wat meer, totdat het gisteren een volle regendag werd.

Dat is juist op tijd, er werd hard naar verlangd.

Het is nu wel zoo goed als zeker, dat er een flinke maisoogst kan worden binnengehaald.

Op zeer veel plaatsen staat het veld prachtig met zware dikke aren.''

En elders in hetzelfde blad:

,,Den tweeden Kerstdag waren de auto's niet van

de straat, het was een getoeter en gewirwar tot laat in den avond.

Nu, als de auto het dansen en drinken vervangt is het zeker een groote vooruitgang. Al betreuren we de daarbij gepaard gaande verkwisting van menschen, die het eigenlijk niet betalen kunnen.

Maar het goed geld verdienen is tegenwoordig zoo algemeen, dat het goed besteden van het vele geld nog geleerd moet worden."

* * *

A. K., de schrijver der „*trubiana*" in de *Amigoe*, eindigt zijn nieuwjaarswensch met de woorden:

„Laten wij derhalve zorgen, dat het zedelijk en godsdienstig peil gelijken tred houdt met den voorspoed op economisch gebied. Dat zal ons behoud blijven. En Zondagsrust, èn Mis-hooren, èn eerbied voor huwelijk, èn wetten der zedigheid kunnen grootendeels bevorderd worden ook door hen, *die over het volk staan*. Dat zij in den werk*man* zien niet alleen een werk*tuig*, maar een *mensch*, die zijn plichten te vervullen heeft tegenover *God* en zijn *huisgezin*.

Hoe meer de werkgever den werkman eerbiedigt en in het godsdienstige helpt, zoo meer zegen zal zijn arbeid voortbrengen.

Moge 1917 een jaar zijn van veel zegen."

* * *

Bij den Kol. Raad werd ingediend een ontwerp-verordening, houdende nieuwe bepalingen omtrent quarantaine-maatregelen, strekkende om bepalingen vast te stellen omtrent de voorkoming en wering van besmetting door uit zee aankomende schepen.

* * *

De *Cur. bladen* begroeten met vreugde de a.s. komst van Hr. Ms. pantserdekschip *Holland*, dat begin December met de adelborsten van het jongste studiejaar en met de leerlingen-onderofficier van de kweekschool te Leiden naar West-Indië vertrok onder commando van kapitein ter zee J. H. Zeeman.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Mohamedanisme. De *Pembrita Betawi* heeft uit de *Oetoesan Hindia* den inhoud overgenomen van een request, dat, ingevolge een opdracht van het *Nationaal Congres* te Bandong, bij den Gouverneur-Generaal is ingediend, houdende het verzoek mededeeling te willen doen betreffende de inrichting en de bedoeling der missigitkassen. Dit geschiedde naar aanleiding van voorstellen, die op dit congres door verschillende afdeelingen waren gedaan om de overschotten in die kassen te bestemmen voor het oprichten van Mohamedaansche godsdienstscholen en missigits op plaatsen, waar zij nog niet bestaan, voorts om andere Mohamedaansche instellingen in het leven te roepen.

Gebrek aan Rijst. De *Kaoem Moeda* deelt mede, dat de opgezetenen van een partikulier land nabij de hoofdplaats Soerabaja zich met geweld hebben willen handhaven in het bezit van door hen eigenmachtig in bewerking genomen gronden. Wel een bewijs, — teekent de redactie hierbij aan — dat die menschen gebrek aan rijst hadden.

Verwaarloozing. De *Soeloeh Hindia* beweert, dat in de gezinnen van de loonslaven der suikerindustrie veel ellende en honger heerscht. De machinerieën worden prachtig onderhouden, maar de menschelijke werktuigen, met 20 cents per dag en per man betaald, worden totaal verwaarloosd.

Anti-Indië-Weerbaar-Meeting. De *Sinar Djawa* geeft een verhaal van een vergadering, te Bandong gehouden, van de *Sarikat Islam* aldaar, om tot een vergelijk te komen betreffende een geschil tusschen een S. I.-leider te Semarang en een hoofdbestuurslid die door dien leider in de *Anti-„Indië Weerbaar"-Meeting* te Soerabaja voor een rasverrader werd uitgemaakt. Deze uitlating en het verdere verloop der zaak waren oorzaak, dat vele afdeelingen van de S. I. de betrekkingen met de *Centrale Sarikat Islam* afbraken. Het resultaat van de hierboven bedoelde vergadering was, dat de beschuldigingen werden ingetrokken en de afscheidingen veroordeeld.

Bezwaarschriften. In hetzelfde blad wordt mededeeling gedaan van een bezwaarschrift, dat mede ingevolge opdracht van het *Nationaal Congres* te Bandong door de C. S. I. aan den Resident van Besoeki is ingediend om op te komen tegen de van de bevolking gevorderde onbetaalde diensten tot tegengang van riet- en schuurbranden. Het congres had die diensten veroordeeld, omdat zij niet alleen bezwarend, maar ook onrechtvaardig waren. Alle dessalieden werden hierdoor toch tot een straf veroordeeld voor een feit, dat slechts door één persoon was gepleegd, die misschien zelf buiten schot was gebleven. Het blad vindt dit laatste nog het belachelijkste van de zaak. Daarbij is deze maatregel in strijd met artikel 88 van het Regeerings-Reglement, een vernedering voor den Inlander als mensch, en daarom een doorn in het oog van de S.I.-beweging. Een afschrift van dit request werd aan den Gouverneur-Generaal aangeboden.

In hetzelfde blad is ook opgenomen een dergelijk bezwaarschrift tegen de *Tabaksverordening* en tegen de wijze, waarop zij wordt toegepast. Gevraagd wordt om de maatregelen zóódanig te wijzigen, dat niet alleen de belangen der ondernemingen, maar ook die der tabaksplanters in 't oog gehouden worden.

Mede is in dit blad opgenomen een „Ingezonden stuk", bezwaren inhoudende tegen het aan den gemeenteraad te Semarang ingediend ontwerp om de geheele stad aan te wijzen als Chineesche wijk. De redactie verklaart zich te kunnen vereenigen met de daarin vervatte beschouwingen. Wij leven, zegt zij, in een tijd van opgewekt nationalisme. De bedoeling om door dien maatregel de menschen van verschillenden landaard bij elkaar te brengen, moet noodzakelijk aanleiding geven tot botsingen. De Chinees toch bedankt er hartelijk voor om onder een Inlandsch gemeentebestuur te staan. In de *Djawa Tengah* (een Chineesch blad) wordt bovenvermeld artikel door de redactie bestreden, overtuigd als zij is, dat slechts zeer enkele anti-associatie Inlanders er zoo over denken als die Inzender, die dus het recht niet heeft om namens het geheele ras te spreken. Zij acht integendeel dezen maatregel een bevordering van den vooruitgang van den Inlander. De Inlandsche ambtenaren en kamponghoofden, die tot nu toe van de domheid van den Inlander gebruik maken om zich zelven te verrijken, zullen alsdan de concurrentie van de Chineezen te duchten hebben.

Tegenspraak. In een „ingezonden stuk" in de *Mato Mato*, zegt de schrijver, dat het niet waar is, dat het personeel van de S. S. of de redactie van de *Mato Mato* ook maar gedacht zou hebben aan een werkstaking, zooals in een belachelijke aantijging in de *Oetoesan Melajoe* te lezen staat. Het is ook niet waar, dat de redactie van de *Mato Mato* de Inlandsche ambtenaren heftig zou hebben aangevallen. Wel is waar zijn zij de vertegenwoordigers van het Gouvernement, maar hebben zij daarom het recht om de ingezetenen te mishandelen, uit te zuigen en te onderdrukken? De redactie van de M. M. kan de menschen ook niet aanraden om die ambtenaren trouw te zijn. Zij voegt er aan toe, dat het goed zou zijn, de ingezetenen te leeren om bij ongerechtigheden niet bang te zijn, doch direkt bij den bevoegden rechter te klagen.

Djambi. Een andere „Inzender" klaagt in hetzelfde blad naar aanleiding van den opstand in Djambi over al die ongerechtigheden van de vertegenwoordigers der Regeering, die de oorzaken zijn van haat en ontevredenheid bij de bevolking. Deze ondergaat dan de willekeurigste straffen, terwijl de tekortkomingen der bestuurshoofden voor de Regeering verborgen gehouden worden. Eventueele klagers worden ongelukkig gemaakt.

In de *Oetoesan Melajoe* is opgenomen een proclamatie van den Resident van Djambi, den 6den September Ao. Po. te Tambesi uitgevaardigd. Zij is in 't Maleisch, met Arabische karakters gesteld, en zoowel daar als in de omstreken in grooten getale verspreid. Van deze circulaire geeft een verslaggever de volgende vertaling.

De Resident van Djambi.

A a n m a n i n g.

Onze order aan alle ingezetenen van onze residentie, nam. aan degenen, die in het gewest Djambi woonachtig zijn: Wij geven mits deze circulaire, de volgende aanmaning aan alle ingezetnen van onze residentie, welke puntgewijze luidt als volgt:

Ten eerste. Toen wij per stoomer in de doesoens Toerai en Koekoe Kandang kwamen, vertoonden zich eenige lieden, die wapens bij zich droegen, van wie het dus duidelijk was, dat zij in opstand wilden komen, waardoor de soldaten en pradjoerits, die wij begeleidden, gedwongen waren van hunne wapens gebruik te maken.

Hierdoor werden 11 lieden gedood, terwijl eenigen gewond wisten te ontkomen of door hun kawans werden medegevoerd. Het gebeurde wekte mijn teleurstelling op; het is bevreemdend, dat het volk zijn denkbeelden zoo gewijzigd heeft, dat het is alsof de duivel in hen gevaren is, terwijl zij de voorschriften van den profeet Mohamed geheel vergeten.

Ten Tweede: Op de kaartjes van de *Sarikat Islam* Moeara Tambesi, welke op de lijken der gesneuvelden werden gevonden, stonden enkele verklaringen afgedrukt betreffende het doel van bovengenoemde S. I.-vereeniging, waarin herinnerd werd aan eenige voorschriften van den Mohamedaanschen godsdienst voor de bereiking van welk doel alleen middelen zijn aangegeven, die niet met 's landes wetten in strijd zijn, d. w. z. met de wetten, vastgesteld in de Maleische oendang-oendang, noch met de goede gebruiken en gewoonten, noch met de algemeene rust en orde.

1e. Bevordering van den Inlandschen landbouw en handel, van den handenarbeid, der kinderopvoeding en van het onderwijs. 2e. Bestrijding van die denkbeelden, welke den Mohamedaanschen godsdienst ver-ruwen, bevordering van het leven volgens den godsdienst en van een goede levenswijze onder de Inlandsche bevolking. 3e. Aankweeken van het saamhoorigheidsgevoel onder de leden en opwekken om elkaar wederzijds te steunen.

Bovendien verleent de Sarikat Islam hulp aan de leden, die buiten hun schuld in zorgen zijn geraakt en daartegen niet opgewassen zijn. De Sarikat Islam Moeara Tambesi zal samenwerken met andere S. I.-vereenigingen met hetzelfde doel, waaraan de S. I. nog eenige voorschriften verbindt; 1e. bevordering van het goede, waarnaar gestreefd kan worden; 2e. vermeerdering van kennis; 3e. bevordering van alle

wettige handelingen; 4e. streven naar vervolmaking der goede wetenschappen; 5e. bevorderen van eerbied voor ouden van dagen en voor te goeder naam bekend staande vrouwen; 6e. aanwending van geoorloofde handelingen; 7e. eerbiediging van de goede adat, elkaar bijstaan voornameliik van degenen, die tot één godsdienst en hetzelfde volk behooren; 8e. zooveel mogelijk streven naar geduld en waardigheid.

Bovendien wordt door de S. I. het volgende verboden: 1e. Men mag niet afgunstig, valsch, boosaardig enz. zijn. 2e. Men mag geen verkeerde handelingen plegen, zooals onware beschuldigingen uiten, brand stichten, rampokken enz. enz. 3e. Men mag geen overspel plegen. 4e. Men mag der S. I. geen nadeel berokkenen, noch het bestuur ondermijnen of wanordelijkheden plegen.

Wanneer de voorschriften volgens den Mohamedaanschen godsdienst worden ter harte genomen en naar den inhoud daarvan wordt gestreefd en deze leerstellingen op allerlei wijze overwogen en in toepassing worden gebracht, dan zijn ons duidelijk de laakbare handelwijze en het kwaad, dat deze lieden, die in opstand kwamen, deden. Wat zij deden stemt in 't geheel niet overeen met den inhoud van hetgeen op de gevonden kaartjes staat gedrukt, en is in flagranten strijd met deze stellingen. Daarom zijn wij van meening, dat allen, die hiervan afweken, misleid zijn. Er waren onder hen, die het verkeerde voornemen hadden opgevat, om de rust en de welvaart van het land te verstoren, waardoor zij het bestuur ondermijnden en in gevaar brachten. Daarom hebben wij bovenstaande uiteenzetting gegeven, opdat gijlieden bekend zult zijn met het doel der S. I. Moeara Tambesi en hetgeen zij verbiedt en opdat gij de verkeerde denkbeelden daaromtrent zult laten varen. Ik wijs er ulieden op, niet door te gaan met deze verkeerde handelingen, zoodat wij niet gedwongen zijn krachtiger maatregelen te treffen, waardoor ongetwijfeld de rust en kalmte in de residentie Djambi zullen terugkeeren. Daarom ben ik nog niet verder gegaan, opdat gij deze vermaning zult lezen en goed overdenken.

Ten Derde: Voorts wordt aan alle hoofden en ingezetenen der *doesoens* opgedragen, om hout voor de schepen bij elke doesoen gereed te houden. Wanneer daaraan niet wordt voldaan, zullen er geen handelsschepen op en neer varen om rijst, zout en andere levensmiddelen en goederen aan te brengen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Afkeurende Oordeelvellingen. De *Pewarta Soerabaja* laakt de Regeering, die zoo harteloos was tegenover Mevrouw Walter, om haar niets te willen uitbetalen, alvorens de zekerheid was verkregen, dat haar man werkelijk vermoord was. Een partikulier werkgever zou in zoo'n geval terstond eenig geld beschikbaar gesteld hebben, maar het Gouvernement verschuilt zich achter de bepalingen tegenover zijn ambtenaren, die in de vervulling van hun ambtsplichten omkomen. In dit geval was er zelfs voor het Gouvernement geen risico geweest. Was hij niet vermoord, dan ging het traktement toch door, en waar hij wel vermoord is, daar had de weduwe toch wel recht op pensioen.

In de *Perniagan* worden alle Chineezen aangespoord om eendrachtig samen te werken tot wering van het gevaar der eventueele vervanging van de Chineesche officieren door Europeesche controleurs. Wel is waar worden aan dezen twee Chineesche beambten toegevoegd, maar zij zijn dan toch loon trekkende personen, die, wanneer de belangen der Chineezen in botsing komen met die van het Gouvernement, ongetwijfeld de belangen van het Gouvernement zullen voorstaan. Het gevolg kan zijn, dat de Ned.-Indische Chineezen het slachtoffer zullen worden van de onbenulligheid van een controleur en de geldzucht van diens helpers.

In de *Djawa Tengah* is opgenomen een verslag van een conferentie te Semarang gehouden, met den Adviseur voor Chineesche zaken om te beraadslagen over de voorgenomen afschaffing der Chineesche Raden en Chineesche officieren. Op deze vergadering waren aanwezig de vertegenwoordigers van tal van Chineesche vereenigingen, zoomede twee advocaten als rechtsgeleerde adviseurs. De Voorzitter bracht in herinnering, dat in 1915 een request was ingediend bij den Gouverneur-Generaal, met het verzoek deze beide instellingen te behouden, daarbij de bezwaren aantoonende van de vervanging door controleurs. Een motie werd voorgelezen, voorgesteld door de vertegenwoordigde vereenigingen, tellende te zamen 7000 leden, waarin de noodzakelijkheid erkend werd tot verbetering van de bestaande regeling, maar haar overigens te handhaven en wel met het oog op de belangen van den Chineeschen godsdienst, van de Chineesche armenzorg, van huwelijk, echtscheiding en begrafeniswezen, zoomede in 't belang van de minnelijke oplossing van geschillen onderling. De Regeeringsadviseur bestreed deze motie, hij maakte o.m. de opmerking, dat 't hem meer dan eens gebleken was, bij besprekingen in Chineesche Raden, dat vele Chineezen de afschaffing der Chineesche officieren verlangden. Dan weten — alzoo de adviseur — de vele aanvragers om gelijkstelling met Europeanen toch ook, dat zij alsdan onder het gezag van het Europeesch bestuur zouden komen te staan. En wat de Chineesche Raden betreft, hoe dikwijls zijn daar niet onregelmatigheden geconstateerd in het geldelijk beheer. Te Makassar werden, bij wijze van proef, om een verbetering in den bestaanden toestand te krijgen, de officieren niet benoemd, maar verkozen. Deze proef is vrijwel mislukt. Daarbij komt, dat men nu Chineezen als vertegenwoordigers hunner natie aantreft in de gemeente- en gewestelijke raden, straks ook in den Kolonialen Raad. Een Chineesch Gemeenteraadslid maakte de opmerking, dat al deze overwegingen ook kunnen gelden voor de Inlanders. Waarom — zoo vroeg hij — maakt de Regeering dan geen plannen om hen aan het gezag van hunne hoofden te onttrekken, de regenten, de wedono's en de dessahoofden te ontslaan? Ten slotte werd de motie aangenomen en onderteekend door de afgevaardigden der verschillende vereenigingen.

Chineesche Commissie van Onderzoek. De *Warna Warta* geeft een verslag van een dergelijke vergadering over dezelfde aangelegenheid te Batavia gehouden. Hier was er slechts één Chinees, die gunstig stemde voor de voorgestelde verandering en haar verdedigde. Hij zeide o.a. dat zij een eerste stap zou zijn naar de algeheele gelijkstelling met Europeanen. Andere leden dezer vergadering gaven in overweging eerst goed over deze voorstellen na te denken en ze niet terstond te verwerpen, zooals te Semarang gedaan werd. Men kwam toen overeen de *Chineesche Handelsvereeniging* te machtigen een commissie te benoemen, om deze zaak serieus in onderzoek te nemen.

Anti-reorganisatie. Ook te Bandong werd een dergelijke vergadering gehouden, die slecht bezocht was, — alzoo de *Pertimbangan*. Het bestuur van de *Tiong Hoa Hwee Koan* was tegen de voorgestelde reorganisatie. De heer Mouw verklaarde 't niet te begrijpen, waarom men nu deze hervorming wenscht tegen te houden, waar 't Gouvernement niets anders gedaan heeft, dan in te gaan op de vele klachten, die reeds in vroeger jaren waren geuit van de zijde der Chineezen zelf over hunne officieren. Geantwoord werd, dat de fout hierin gelegen was, dat die officieren niet zelf door de Chineezen gekozen werden. Vandaar, dat zij hun plicht niet deden overeenkomstig de wenschen en behoeften der gemeenteleden. Van de toevoeging aan de nieuwe functionarissen (controleurs) van twee Chineesche beambten met een einddiploma H.B.S. wordt niet veel heil verwacht, daar 't nog niet vast staat, dat deze menschen goed op de hoogte zijn van de Chineesche gebruiken.

De heer Mouw vroeg bij deze gelegenheid nog aan hetzelfde Chineesche vereenigingsbestuur, of de Chineesche bladen, die alles afkeuren en veroordeelen, beschouwd kunnen worden als organen van de Chineesche gemeente in Ned.-Indië. Merkwaardig was het antwoord, dat, wel is waar, deze bladen door Chineezen worden geredigeerd en uitgegeven, maar toch niet aangemerkt mogen worden als de organen der Chineezen, die meer dan eens getoond hebben zich niet te kunnen vereenigingen met de door die bladen gevolgde gedragslijn.

Van Vreemde Koloniën.

Weer Koet el amara.

Toen koning George bij de opening van 't parlement een maand geleden gewag maakte van de voordeelen door de Br. wapenen behaald en daarbij ook Mesopotamië vermeldde, heeft menigeen gezegd: hierover ware nu maar beter gezwegen. Maar nu is toch, zij 't dan achterna, het bericht van een overwinning gekomen, die de Engelschen streelen zal, al is zij voor 't algemeene oorlogsverloop niet veel meer dan een druppel aan den emmer. 't Hinderde den Brit nog altijd heel erg, dat hij bij Koet el amara zoo'n duchtig pak gekregen had, een generaal en de sterke bezetting moesten zich aan de T. gewonnen en gevangen geven, en zij zijn nog in T. geïnterneerd. Terwijl Engeland in Europa de bewondering heeft weten te wekken voor zijn na den oorlog tot stand gebrachte leger-beheerorganisatie, faalden zijn pogingen in die richting elders jammerlijk, en demonstreerde vooral de tocht naar Bagdad, die op de overgave van Koet uitliep, Engeland's tekort in dit opzicht. Nadien had men den indruk gekregen, dat op 't Tigrisfront de strijd al even vast was gaan liggen als op andere fronten. Een voordeel van een dag werd opgewogen door een verlies ettelijke dagen later. Een enkelen keer maakten wij er nog melding van, zoo nog in een vorig nummer. Dit succes is ditmaal voortgezet, de Br. wapenen zijn in 't voordeel gebleven, en Koet is door de T. weer prijs gegeven. Londen kan zich weer boven Constantinopel verhoovaardigen!

Den 23sten Februari werd de overtocht van de Sjoemran volbracht. In den ochtend van den 24sten was de hoogtekam dwars over de engte van 't schiereiland Sjoemran genomen en werd 't duidelijk, dat de vijand in vollen aftocht was, al werd deze door sterke afdeelingen gedekt. Tegelijkertijd werd de verdediger ook uit een andere richting bij Samai jat aangevat, waar hij eveneens week. Den 25sten rukten de E. voorwaarts tot een punt, dat wel 15 mijl stroomopwaarts van Koet is gelegen.

Overal streden vliegtuigen met bommenwerpers en machinegeweren mee.

In 3 dagen maakten de E. verscheiden duizenden gevangenen, o.w. eenige Duitschers, en viel hun een groote buit in handen.

De T. stellen 't voor dat zij in zoover vrijwillig de

plaats hebben verlaten, dat zij in afwachting zijn van versterkingen, die echter niet bij tijds kwamen. Bleven zij er, dan zouden zij in- en afgesloten worden. Nu zijn zij voornemens weer spoedig met een voldoende macht terug te keeren om Koet te hernemen.

Het doet, zoo voorgesteld, eenigszins denken aan 't teruggaan der D. bij Ancre, dat wel onder andere omstandigheden werd volbracht, maar dat toch ook is een reculer pour mieux sauter. Hier en daar ook een heen en weer, een op en neer gaan, dat vele offers eischt zonder blijvend resultaat te bezorgen.

Nieuwe militaire afdeelingen in Br. Indië.

Br. Indië heeft vele strijders naar Europa en Afrika gezonden en het heeft geheele afdeelingen in Egypte, Perzië en Mesopotamië staan. Die verzwakking van 't effectief wordt voor de veiligheid van de kolonie niet zonder bedenking geacht. Lord Chelmsford heeft in een rede in de Rijks wetgevenden raad voor Indië de mededeeling gedaan, dat de Ind. regeering nu speciale Indische organische eenheden vormt alleen bestemd voor dienst in de kolonie en voor den duur van den grooten oorlog. Men hoopt zoo binnen 6 maanden de overgebleven bezetting der garnizoenen op voldoende sterkte te brengen. De officieren zullen genomen worden uit oud-gedienden — ook onderofficieren, — die in groot aantal in Indië aanwezig schijnen te zijn. De maatregel wordt ook in verband gebracht met 't bestaande voornemen, om in Br. Indië dienstplicht in te voeren voor alle mannen van Br. afkomst, die tusschen den 16 en 50-jarigen leeftijd in Indië verblijven. Tot 41 jaar zal de aldus ingeschrevene, indien hij opgeroepen wordt, overal dienstplichtig zijn, de laatste 9 jaren zal hij alleen in 't district, waarin hij woont, dienst behoeven te doen. Deze maatregel zou allang tot toepassing zijn gekomen, maar de invoering bleef achterwege, doordien Engeland afkeerig is gebleven van verplichten militairen dienst, en de vrijwillige dienstneming op voldoende wijze in de behoefte voorzag. Nu de nood aan den man is, wordt een stap in de gemelde richting gedaan.

100 millioen pond sterling.

Onlangs maakten wij gewag van den aandrang, uitgeoefend om Br. Indië een flink bedrag in de oorlogskosten te laten bijdragen. 't Resultaat heeft zich niet lang laten wachten en 't schenkt Engeland 100 millioen P. St. uit de koloniale kas zonder eenige geldelijke weder-verplichting.

Gedurende de 2 eerste jaren van den oorlog bestond de financieele steun van Indië in de gewone kosten voor 't onderhoud van de troepen, die het gezonden had. Volgens schatting zullen deze aan 't einde van 't jaar 1917/18 rond 15½ millioen P. St. bedragen.

In 1914, 1915 en 1916 zond Indië geen directe bijdragen, omdat de omstandigheden dit niet toelieten; de financiën waren door den oorlog ontwricht. 1916/1917 was echter in financiëel opzicht buitengewoon voordeelig, zoodat thans een extra-belasting gedragen kan worden. De 100 millioen zullen gedeeltelijk verkregen worden door een leening in Indië, terwijl men bovendien de verplichting op zich neemt om den interest te betalen voor een deel van de Br. oorlogsleening. Verder bestaat 't voornemen jaarlijks een som bijeen te brengen tot aflossing van dat gedeelte van de Br. oorlogsleening, waarvoor Indië den interest betaalt. Hiervoor is bij de voorloopige raming van de begrooting voor 1917/'18 reeds een bedrag van 6 millioen P. St. uitgetrokken.

De Australische vertegenwoordiging.

De Australische regeering voelt zich sterk en veilig genoeg om Hughes naar Londen te laten gaan, vergezeld van Forest en Irwine. Toch vertegenwoordigen deze geenszins geheel 't gemeenebest. De arbeidsorganisaties, die een sterke oppositie voeren, willen met Hughes niets te maken hebben. 't Bezwaar, waarop wij vroeger al eens wezen, is dus niet opgelost. Hughes zal op de oorlogsconferentie volstrekt niet 't gezag en 't vertrouwen hebben van d e n man, die door Australië als zijn rechtmatigen woordvoerder wordt beschouwd. 't Is zelfs niet onwaarschijnlijk, dat hij zich zal veroorloven een wissel op 't Australische inzicht te trekken, die daar evenmin gehonoreerd wordt, als ten vorige male is geschied, toen hij in Europa zijnde, rekende op invoering van dienstplicht, terwijl 't referendum in Australië hem hiervoor een dementie gaf. *)

De nieuwe Generaal-resident van Marokko.

De opvolger van generaal Lyautey, als leider van de Marokkozaken, is geen onbekende. Generaal Gouraud was gedurende korten tijd bevelhebber over 't expeditiekorps aan de Dardanellen, hij plukte daar geen lauweren. Een granaat sloeg hem den rechter arm af. In Marokko onderdrukte hij in 1911 de opstand der Tabors in Fez.

In 't begin van de Fr. occupatie hadden de scherifgezinde Tabors zich aan Fr. zijde geschaard, maar in de goede verstandhouding kwam later verandering. Bij een muiterij werden Fr. officieren en onderofficieren gedood en de stad Fez gesloten. Kolonel Gouraud werd als commandant van de ontzettingscolonne aangewezen. Na een strijd van drie dagen trok hij de hoofdstad weer binnen. Daarna voerde hij er 't bewind totdat de rust voldoende verzekerd was. Hij verkreeg daarbij den rang van brigade-generaal.

Volgeling en tot zekere hoogte leerling van Lyautey, waarborgt hij in zijn bestuur wel de continualiteit, welke ter verdere bevrediging van 't Fr. protectoraat eerste eisch van beleid en politiek is.

---

*) Op 't oogenblik van 't ter perse gaan, brengt een telegram een bevestiging van onze opvatting dat de positie van Hughes wrakker stond dan hij dacht. 't Parlement is ontbonden, in Mei zullen nieuwe verkiezingen plaats vinden. Hughes gaat niet naar Europa; Australië zal ter oorlogsconferentie niet volledig vertegenwoordigd zijn.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

De heer W. L. Utermark Jr. opent de Maart-afl. met eene korte beschouwing over de toekomst der nijverheid in Nederl.-Oost-Indië. Schr., bestemd om van regeeringswege op te treden als nijverheidsconsulent in Indië, bepaalt zich in hoofdzaak tot eene opsomming der plannen, welke gekoesterd worden en reeds gedeeltelijk tot uitvoering kwamen om de Indische nijverheid op te heffen, te organiseeren en te steunen.

De heer D. Habbema, kapitein der Inf. O.-I. L., geeft eene, van een kaart voorziene, beschrijving van Apo Kajan (waaronder men verstaat het stroomgebied van den boven-Kajan in Centraal-Borneo). Vooral interessant zijn z'n mededeelingen over de bewoners, de Kenjah-Dajaks, welke hij door een persoonlijk verblijf aldaar beter dan iemand anders leerde kennen.

Onder het opschrift: ,,De Indische Regeering en de berichtgeving aan de Pers'', wraakt de heer E. A. A. van Heekeren het besluit van den Minister van Koloniën om den Gouverneur-Generaal in overweging te geven burger- en militaire landsdienaren op te dragen zich te onthouden van het verstrekken van inlichtingen aan de pers omtrent den gang van zaken in Djambi. De heer v. H. protesteert niet, omdat we omtrent Djambi niet genoeg gehoord hebben van officieele zijde, maar om het algemeene beginsel, dat er bij betrokken is.

De heer S. Kalff doet een verhaal van ,,een Kaapsch Gouverneur op expeditie'', nl. de tocht van Simon van der Stel in 1685 naar den stam der Namaqua's in het binnenland van Zuid-Afrika. Hoewel deze beschrijving geen eigenlijk nieuws bevat (want van der Stel's tocht is bijv. onlangs nog eens uitgegeven in Dr. Godée Molsbergen's Reizen in Zuid-Afrika, deel I) is deze bijdrage alleszins waard gelezen te worden; de heer Kalff beschikt nl., 't is genoeg bekend, over een zeer humoristische pen.

Het vervolg van Peter Brundell's ,,Liefdeleven onder de palmen'' besluit de rij der zgn. hoofdartikelen. — Overigens de gewone maandelijksche rubrieken.

De verovering van Suriname.

De schrijver van de rubriek ,,West-Indië'' in dit blad heeft de vorige week reeds verschillende publicaties genoemd naar aanleiding der herdenking van Suriname's inbezitname 250 jaar geleden. We kunnen daaraan thans nog toevoegen een opstel van F. E. baron Mulert in het Maart-Nr. van ,,Onze Eeuw'', getiteld: De verovering van Suriname voor 250 jaar herdacht (27 Februari 1667). — Het is werkelijk beschamend aan het slot dezer bijdrage te lezen, dat graf, noch beeltenis van Krijnssen, den man, die Suriname op de Engelschen veroverde, bekend zijn tot heden.

Tinwinning op Banka.

In het 27 Febr.-Nr. van ,,Het Leven'' een korte beschrijving, met interessante, zeer leerrijke kiekjes, van de wijze, waarop ,,de gouvernements-tin-winning op 't eiland Banka'' geschiedt.

Indologenblad.

Het Nr. van 22 Febr. opent met een waardeerend woord, gewijd aan de nagedachtenis van Prof. Ch. H. van Ophuijsen, wiens kennis als taalgeleerde is ten goede gekomen aan bijna dertien generaties van Indologen.

Controleur J. P. de Kat Angelino vervolgt zijn schetsen uit de Minahassa. Thans behandelt hij ,,De Inlandsche burgers te Menado''. Vooral uit historisch oogpunt beschouwd, is dit artikel ongetwijfeld interessant; men vergelijke er mede de studie van den heer Ch. R. Bakhuijzen van den Brink, opgenomen in de Bijdragen van het Kon. Instituut dl. 70 (1915), blz. 595 vgg.

Op een enkele passage uit het artikel willen we speciale aandacht vestigen, waar de schrijver zegt:

,,Is de geheele Minahassa reeds berucht om het naapen der Europeanen, de burger voelt zich ten eenenmale gelijk met hen, en wordt daardoor een van de onverdragelijkste personen, die op 's Heeren aardbodem rondwandelen; ook in luiheid overtreffen zij nog verre de reeds zeer trage Minahassers; ze zijn veel te deftig om te werken, maar daardoor krijgen we ook van zelf het verschijnsel te zien, dat de meesten hunner in armoedige omstandigheden verkeeren, zeer in tegenspraak (?) met den betrekkelijken welstand, die de kampongman geniet, en die nog veel grooter kon zijn, als hij zijn geld niet verkwistte aan opschik en weeldezucht.''

De heer de K. A. meent dan ook, dat eene geleidelijke opheffing der burgerklasse in de Minahassa slechts ten goede zal komen aan land en volk.

Verder bevat dit Nr. van het Indologenblad het slot van het overzicht der voordrachten van Dr. N. Adriani over ,,het animisme van het heidendom als godsdienst''

Het Nederlandsche Zeewezen.

In het Nr. van 1 Maart vervolgt de heer I. Scheltema de Heere zijn aanteekeningen over een reis naar de Molukken en Nieuw-Guinea. Buitengewoon fraaie afbeeldingen vergezellen den tekst. Men aanschouwe bijv. het kiekje, voorstellende de Papoeasche haven in de Humboldtbaai en het prachtige oertype: Inwoner van Wakdé.

Nederlandsch Indië Oud & Nieuw.

R. M. Noto Soeroto opent de Febr.-afl. van dit maandschrift met een beschouwing over de Indische schilderstukken van Th. van Lelyveld, waarvan het meerendeel bestaat uit portretten en studiekoppen, daarnaast uit enkele landschappen en een stilleven.

De heer N. S. — die zich in het Nederlandsch weet uit te drukken op een wijze die telkens bewondering afdwingt — is met het werk van den heer Lelyveld hoogelijk ingenomen en vooral verrukt, omdat de stukken (waarvan eenige in het opstel zijn gereproduceerd) ethnographisch zoo geheel zuiver zijn.

Aan een der vrouwenfiguren, één gratie en één distinctie ,,Dewieh Mahérah'', wijdt Noto Soeroto een af-

zonderlijk gedicht in proza en draagt dit aan van Lelyveld op.

De heer J. W. van Nouhuys, directeur van het Rotterdamsch Museum van Land- en Volkenkunde, geeft een geïllustreerde beschrijving, hoofdzakelijk van kunstig bewerkte metalen gordelplaten, zooals ze vooral door de bewoners van Midden-Sumatra worden gedragen. Het opstel is getiteld: Iets over metaalbewerking in den Indischen Archipel.

Eduard van Biema publiceert eenige bladen uit zijn dagboek van een reis naar de Molukken, in gezelschap van zijne echtgenoote (die blijkens de reproductie, fraaie fotografische opnamen deed), in 1912 gedaan. Dit stuk wordt gevolgd door een Naschrift van Dr. W. K. Tehupeiory, die in de bres springt voor zijn landgenooten, als de heer Biema in zijn artikel hen minder goede eigenschappen in de schoenen schuift.

De aflevering wordt besloten met een mooie studie van Dr. R. Römer over lepra in onze Oost en West-Indische koloniën.

De oliepalm in Ned.-Indië.

Bij E. J. Brill te Leiden verscheen „De Oliepalm (Elaeis guineensis). Historisch onderzoek over den oliepalm in Nederlandsch-Indië, door Dr. F.W. T. Hunger, oud-directeur van het Algemeen Proefstation op Java".

In het jaar 1915 schreef Mr. A. G. N. Swart in de Indische Gids een hoogstbelangrijk artikel over de cultuur van den oliepalm, waarvoor men in Nederl.-Indië zich schijnbaar pas in de laatste jaren was beginnen te interesseeren, overtuigd van het groote nut dezer palmsoort (waarvan de zaden en de vrucht een zeer groot vetgehalte bevatten). Ongeveer tegelijkertijd behandelde Dr. A. J. Ultée hetzelfde onderwerp in het te Batavia verschijnende tijdschrift Teysmannia.

Doch blijkens het bovengenoemde geschrift van Dr. Hunger (vrucht voornamelijk van archief-studie), dateeren de met den oliepalm genomen proeven minstens reeds van 1848, zoodat dus thans slechts van vernieuwde belangstelling in die cultuur mag worden gesproken. Zijne publicatie kan dus vooral van nut zijn om de tegenwoordige of toekomstige ondernemers van de Elaeis-cultuur te laten profiteeren van de ondervindingen, die vroeger zijn opgedaan en in de publicatiën van Mr. Swart en Dr. Ultée onvermeld bleven.

Coca-cultuur.

Beiheft Nr. 1 van jaargang 1917 van de „Tropenpflanzer" bevat een monographie van Dr. Th. Walger over „Die Coca, ihre Geschichte, geographische Verbreitung und wirtschaftliche Bedeutung". Het belangrijke aandeel van Java in de wereldproductie vindt men op blz. 73—74.

Mededeelingen van den Burgerl. Geneesk. Dienst.

Als eerste artikel in Deel V (1e bundel) van dit orgaan eene levensbeschrijving door Dr. A. H. Nijland van Dr. W. A. Borger (met portret), die tengevolge van een laboratoriuminfectie den 30en November 1915 te Buitenzorg aan longpest is overleden. — Van den overledene zelf zijn nog twee bijdragen opgenomen, nl. Vaccinatie tegen pest; en een en ander over antitetanusserum. — Verder geeft Dr. A. H. Nijland de jaarverslagen over 1914 en 1915 van het Instituut Pasteur te Weltevreden en van de Landskoepokinrichting.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 9: De bestrijding van een rietvijand op Hawaii, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Gezondheidsmaatregelen op de landengte van Panama, door Prof. Dr. J. J. van Loghem. — Priangan, door Dr. F. de Haan, besproken door J. C. van Eerde. — Mededeeling No. 47 van het Proefstation voor thee, besproken door Dr. A. W. Nanninga. — De opening der eerste Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht. — De Jaarbeurs te Utrecht en onze export, door J. de Jong. — Indologische leergang. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, enz.

Een nieuwe druk van Klinkert's Mal.-Ned. Woordenboek.

Bijna 8 maanden geleden is bij E. J. Brill te Leiden verschenen een nieuwe uitgave van „H. C. Klinkert, Nieuw Maleisch-Nederlandsch Woordenboek met Arabisch karakter. Naar de beste en laatste bronnen bewerkt." Deze derde druk van dit „volledigste en betrouwbaarste der bestaande Maleische woordenboeken" is, tengevolge van het overlijden van den auteur, gedeeltelijk persklaar gemaakt door Dr. A. A. Fokker.

Tot heden vonden we dit standaard-woordenboek in geen enkele Indische biblographie besproken, of zelfs vermeld!

De Gids.

In het Maart-Nr. vervolgt Dr. H. P. N. Muller zijn beschouwingen over „Onze vaderen in China". In de periode, die schr. thans behandelt (1668—1734) treedt vooral op den voorgrond de strijd tusschen de O.-I. Compagnie en andere natiën, wat den handel op de Chineesche kwartieren betreft. Want niet alleen „onze vaderen" waren in die tijden nagenoeg uitsluitend op handelsvoordeelen belust!

Over Inlandsche bedienden.

Naar aanleiding van Mr. Van Haastert's geschrift „Mijn vriend Kromo", wijdt Pr. G. Jonckbloedt eene beschouwing aan de Inlandsche bedienden in het Maart Nr. van „Studiën". Pr. G. draagt ze een goed hart toe en neemt ze in bescherming tegen hen, die altijd klagen over luiheid, ondankbaarheid, diefachtigheid en andere ondeugdelijke eigenschappen. Het best komt dit uit als de schr. de Hollandsche dienstboden vergelijkt met de Indische en van de eerste o.m. zegt: „Brutale hooghartigheid, die zich verre verheven acht boven iedere min of meer Indisch getinte tronie, is nog de geringste der kwellingen. Vadsigheid voegt er zich aan toe: behendige oneerlijkheid; stelselmatig slordige behandeling ook van de kostbaarste meubels en het meest geliefde huisraad; expresselijk beraamd misverstaan van de duidelijkste bevelen. Slechts half ten uitvoer brengen van de billijkste eischen; drang om verlof tot uitgaan en andermaal uitgaan; zich telkens herhalend gezeur over opslag van loon; ongemanierde bedreiging van den boel in 't honderd te zullen gooien, hem zoo te laten liggen, onder bescherming der wet nog wel z'n biezen te pakken en mevrouw hulpeloos te laten zitten met haar gebakken peren...... Pesterij, om het met één woord te zeggen."

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Nederl.-Indië; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Ingenieurs voor den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst.

Ter benoeming tot adspirant-ingenieur bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië kunnen eenige ingenieurs, niet ouder dan 27 jaar, derwaarts worden uitgezonden, nadat zij zich eventueel voor den hun wachtenden werkkring hebben voorbereid.

In aanmerking komen in de onderstaande volgorde:

1o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde electro-technische ingenieurs;

2o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs, in het bezit van eene aanteekening voor electro-techniek, volgens art. 15 van het Koninklijk besluit van 4 Juli 1905 (Staatsblad no. 227);

3°. aan eene buitenlandsche hoogeschool of universiteit gediplomeerde electro-technische ingenieurs of werktuigkundig electro-technische ingenieurs;

4°. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs;

5°. officieren die hunne opleiding hebben genoten aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda of aan het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord, mits in het bezit van een diploma voor electro-technisch ingenieur, behaald aan eene buitenlandsche technische school of universiteit;

6°. buitenlanders, in het bezit van een onder 3°. bedoeld diploma, met dien verstande, dat zij niet in vasten maar in tijdelijken dienst geplaatst kunnen worden.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschtn te komen, behooren zich bij gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen, benevens de datum van geboorte.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. voor gehuwden die in vasten dienst geplaatst worden, uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. voor gehuwden die in tijdelijken dienst geplaatst worden, verhooging van het bedrag der tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting met het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging;

e. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 150 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

De bezoldiging van een adspirant-ingenieur bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-

Indië bedraagt ƒ 300 's maands, terwijl bij goede plichtsbetrachting na twee jaren diensttijd bevordering volgt tot ingenieur, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van ƒ 400 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen, elk van ƒ 100 's maands, tot een maximum van ƒ 1000 's maands.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen, enz. staan deze ingenieurs gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië, welke bepalingen echter — met uitzondering nochtans van die op de binnenlandsche verloven — niet toepasselijk zijn op hen, die in tijdelijken dienst worden geplaatst.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Nederlandsche Staatscourant van 16 Februari 1917 No. 40).

Studie-toelagen.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat het voornemen bestaat om ook dit jaar een aantal studietoelagen beschikbaar te stellen voor mannelijke Ned. jongelieden, den leeftijd van 28 jaar nog niet bereikt hebbende en in het bezit van de onderwijzersakte, die zich zouden willen verbinden om, na verkrijging van de hoofdakte, waartoe zij zullen moeten studeeren aan een der door het Rijk geldelijk gesteunde leergangen voor de hoofdakte, in Indischen dienst te treden.

De toelage bedraagt ƒ 800 's jaars en kan gedurende twee jaren worden genoten, welke termijn evenwel in bijzondere gevallen met ten hoogste één jaar kan worden verlengd.

Zij, die voor eene bestemming voor den Indischen dienst als hierboven in aanmerking wenschen te komen, zullen zich vóór 1 April a.s., per gezegeld adres, gericht aan den Minister van Koloniën, hebben aan te melden bij de commissie van voorlichting inzake de opleiding en uitzending van onderwijzers en de uitzending van onderwijzeressen voor den Indischen dienst (adres den secretaris F. K. Dol, Departement van Koloniën, 9de afdeeling), onder overlegging van:

a. hunne akte(n) van bekwaamheid;

b. de hun uitgereikte puntenlijst, vermeldende den uitslag van hun examen in elk vak;

c. eene korte beschrijving van de ontvangen opleiding tot onderwijzer;

d. een afschrift van of een uittreksel uit hunne geboorteakte;

e. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats, en

f. een bewijs, aantoonende welke verplichtingen ten aanzien van den militairen dienst zij nog te vervullen hebben.

Zij, die in militairen dienst zijn, behoeven een bewijs als onder f bedoeld, niet in te zenden, doch behooren alsdan in hun adres te vermelden, dat en wáár zij zich onder de wapenen bevinden.

Adressen, welke niet vóór den gestelden datum van 1 April 1917 zullen zijn ontvangen, zoomede verzoekschriften, waarbij niet of slechts gedeeltelijk de vereischte stukken zijn overlegd, zullen — tenzij voor dit laatste eene behoorlijke reden wordt opgegeven — niet in behandeling kunnen worden genomen.

Aan niemand zal eene toelage worden verleend, alvorens door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal zijn gebleken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederl. Staatscourant van 27 Febr. 1917, No. 49).

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de leeszaal *Heulstraat 17, den Haag*, zijn o. a. ter lezing neergelegd:

1. *Eén of meer gewassen per onderneming* door *Dr. P. J. S. Cramer*, Oud-Directeur van den Landbouw in Suriname.
2. *Documenten voor de economische crisis van Nederland in oorlogsgevaar*, uitgegeven door de Koninklijke Bibliotheek, 4e Serie, Aflevering 1.
3. *Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau te Weltevreden*, Aflevering XI, De uitkomsten der verrichtingen van de Militaire exploratie in Nederl. Nieuw-Guinea.

Van de Afd. Utrecht:

In de Algem. Jaarvergadering werd herkozen het periodiek aftredende lid, de Heer S. H. Tjabring en als nieuw lid gekozen de Heer R. van Leent.

Tot afgevaardigde naar de Alg. Verg. der Vereeniging werd gekozen Mej. J. J. Lagers en als plaatsvervangend afgevaardigde Mej. J. van der Schuyt.

De Heer A. Groothoff en Mevrouw M. M. Lange werden benoemd tot commissieleden voor het nazien der rekening over 1917: de Heer G. A. Cox en Mevrouw A. W. Mees tot plaatsvervangende leden.

De Secretaresse: J. J. LAGERS.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Ingezonden.

Aan de Redactie van het „Koloniaal Weekblad" te 's-Gravenhage.

Zouden wij een beroep mogen doen op Uwe welwillendheid en U mogen verzoeken bijgaand artikel in uw blad een plaatsje te geven?

Nu eerlang de defensie-plannen voor Indië in de Staten-Generaal ter sprake zullen komen, is het wenschelijk, dat ook de meeningen daarover in Indië zelf geuit, hier bekend zullen worden. Daartoe zij dit artikel een kleine bijdrage.

Hoogachtend,

Het Bestuur van het
Oostkust van Sumatra-Instituut:
C. W. JANSSEN,
Voorzitter.

—

Vereeniging „Je Maintiendrai" te Medan.

Evenals op Java en elders de wensch tot weerbaarmaking van Nederlandsch-Indië tot uiting is gekomen in de oprichting der Vereeniging „Indië Weerbaar", is ter Sumatra's Oostkust daarvan blijk gegeven door de stichting van een Vereeniging met den naam „Je Maintiendrai."

Deze Vereeniging beoogt hetzelfde als „Indië Weerbaar", met dit verschil dat zij met het oog op de economische belangrijkheid van Sumatra's Oostkust in het bijzonder de opneming van dit gewest in het verdedigingsstelsel voor Indië voorstaat.

De Vereeniging werd op den 2den Augustus opgericht en hield op 31 Augustus een algemeene vergadering in het gebouw der Witte Societeit. Het „Vrijwilligerscorps" van Sumatra's Oostkust, zooals bekend het oudste en grootste corps van dien aard in Nederlandsch-Indië, defileerde voor de Societeit en nam daarna en corps aan de vergadering deel. Geheel Europeesch Medan, ook de dames, scheen wel voor deze vergadering opgekomen te zijn en zeer velen van andere plaatsen ter Oostkust.

Onder groot enthousiasme werd de volgende motie aangenomen:

„De vergadering, overwegende:

„dat de geschiedenis der laatste jaren den volken de noodwendigheid voorhoudt van ten allen tijde weer„baar te zijn;

„dat de verdediging van welk land ook geen hope„looze taak is, sinds de belangen van geen enkele natie „zich langer tot eigen grondgebied beperken en dien„tengevolge ook de zwakke op de medewerking van „anderen mag rekenen, mits hij toont zelf iets over te „hebben voor het behoud van zijn onafhankelijkheid;

„dat deze les allerminst uit het oog mag worden ver„loren noch door Nederland, hetwelk in zoo hooge mate „zijne belangrijke plaats in de rij der volken aan Ne„derlandsch-Indië verschuldigd is, noch door Neder„landsch-Indië zelf, dat krachtens het verleden slechts „van Nederland, met uitsluiting van elke andere natie, „mag verwachten verder te worden geleid op den weg „der ontwikkeling tot een zelfstandig volksbestaan in „Nederlandschen geest;

„dat de tegenwoordige staat van weerbaarheid van „Indië aan allen, die zich verzetten tegen de gedachte „van een mogelijke overweldiging, met alle noodlot„tige gevolgen daarvan, slechts een gevoel van onvol„daanheid en onrust vermag in te boezemen;

„spreekt als hare overtuiging uit:

„dat het een levensbelang van Nederland en van „Indië zelf is, Indië met den meesten spoed, zoo ter „zee als te land, in beteren staat van weerbaarheid te „brengen;

„dat de spoedige invoering eener militie, of waar „deze niet of nog niet ingevoerd kan worden, de uit„breiding, oprichting en betere oefening en uitrusting „van vrijwilligers- en weerbaarheids-korpsen, daartoe „krachtig zal kunnen bijdragen;

„dat dit in staat van weerbaarheid brengen zich niet „mag bepalen tot de verdediging alleen van Java, „doch zich moet uitstrekken tot alle streken in dezen „Archipel, die daarvoor uit een economisch en/of stra„tegisch oogpunt in aanmerking komen, tot welke stre„ken zeer zeker de Oostkust van Sumatra behoort;

„verklaart bereid te zijn tot de persoonlijke en gel„delijke opofferingen, die verwezenlijking van boven„staande wenschen kunnen bevorderen;

„spreekt het vertrouwen uit:

„dat deze hare overtuiging weerklank moge vinden „bij de Kroon, de Regeering en de Staten-Generaal bij „de ten uitvoer-legging van de reeds ter hand genomen „taak om Indië beter weerbaar te maken."

Van deze motie werd telegrafisch mededeeling gedaan aan H. M. de Koningin, de Ministers, de Kamers der Staten-Generaal en den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

De Vereeniging „Je Maintiendrai" zal propaganda maken voor het door haar beoogde doel door:

a. het doen houden van lezingen door autoriteiten op het gebied van de defensie op verschillende plaatsen in het gewest;

b. het doen verschijnen van rood- wit- en blauw-boekjes, waarin verslag wordt gegeven van al het belangrijke wat de vereeniging betreft;

c. het uitschrijven van prijsvragen.

De prijsvragen zullen betrekking hebben op de volgende onderwerpen:

1. de oplossing van het financiëele vraagstuk bij weerbaarmaking van Nederl.-Indië;

2. de voltooiing van de groote verkeerswegen op het eiland Sumatra.

3. de voedingskwestie in het gewest Sumatra's Oostkust;

4. de ontwikkeling van de nijverheid op het eiland Sumatra;

5. militair-topografische beschrijving van het noordelijk deel van het gewest Oostkust van Sumatra.

Aan de daarvoor in aanmerking komende verhandelingen over elk dezer onderwerpen zal worden toegekend een eerste prijs van ƒ 1000.— en een tweede prijs van ƒ 250.—.

Hoe groot de belangstelling is in het streven der Vereeniging blijkt uit het groot aantal in korten tijd toegetreden leden — Nederlandsche onderdanen van alle rassen — en het groot aantal spontane giften, dat de Vereeniging, die zelf geen geldinzameling heeft gehouden, mocht ontvangen.

Op 16 November 1916 bedroeg het aantal leden reeds 2118, waarvan 1150 Europeanen, 931 Inlanders en 37 Chineezen en het ingekomen bedrag aan giften ƒ 15.700.

Het bovenstaande moge als bewijs dienen, dat het door den Minister van Koloniën aangekondigde plan voor de verdediging te land, volgens welk plan alleen Java in staat van verweer zal worden gebracht, onze landgenooten ter Oostkust van Sumatra niet zal kunnen bevredigen.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pens ons, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

I. *a.* Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.